

Evaluatie Droogteperiode West-Vlaanderen 2018

1 SAMENVATTING

Terwijl het in 2017 enkel in West-Vlaanderen uiterst droog was, treft de droogteperiode tijdens de zomer van 2018 gans Vlaanderen. De eerste praktijktoets op Vlaams niveau (projectgroep, Droogtecommissie) en in de andere provincies verklaren alvast in belangrijke mate de leerpunten uit de huidige droogteperiode. Deze evaluatienota vormt een reflectie op de ervaringen in West-Vlaanderen tijdens de zomer van 2018.

De gevolgen van de droogte in 2018 lieten zich iets later tijdens de zomer voelen. Vanuit de ervaringen na 2017 namen waterbeheerders zelf preventieve maatregelen. Zo probeerde De Vlaamse Waterweg al sinds juni het water in de kanalen en bevaarbare waterlopen maximaal vast te houden en werd er niet meer geloosd naar zee.

In 2017 deden landbouwers nog uitzonderlijke inspanningen om hun teelten te redden. De hoge factuur indachtig, was het watertransport veel geringer in 2018 en gebeurde het beregenen al meer doordacht of zelfs helemaal niet.

Aanhoudende droogte en hoge temperaturen vergden toch bijkomende maatregelen. Het waterverbruik bleef hoog. De oproep tot spaarzaam gebruik van leidingwater en het advies om enkel 's nachts te beregenen kende beperkt succes. Mensen houden te weinig rekening met waarschuwingen van een dreigend watertekort.

De reactieve indicatoren om de waterschaarste- en droogtetoestand te beoordelen waren nog maar geïnventariseerd. Toch daagde de situatie uit om vanuit de risicoanalyse en een weging van de indicatoren tot een gepaste risicobeslissing te komen. Enkele indicatoren waren onvolledig op Vlaams niveau, waardoor een opschaling naar een crisissituatie op zich liet wachten.

In West-Vlaanderen schakelden we een versnelling hoger. Als eerste provincie organiseerden we een regionaal overleg met de crisiscel en kwamen we tot beperkende maatregelen in watergebruik. Andere provincies volgden. Er kwam een captatieverbod voor alle onbevaarbare waterlopen en verbod op gebruik van leidingwater voor het wassen van de auto of het sproeien van het gazon. Voor andere watertypes zoals regenwater werd het gebruik ervan enkel tijdens de warmste momenten van de dag beperkt. Eerst tussen 8u en 20u, nadien is dit versoepeld naar een sproeiverbod tussen 10u en 18u. De aanpak van waterschaarste vergt een gezamenlijke inspanning: gebruiksbeperkingen waren van toepassing op iedereen, zowel particulieren, overheden, ondernemingen als land- en tuinbouwbedrijven.

Maatwerk blijft belangrijk. De provinciale bijeenkomsten zetten dit duidelijk in de verf. De waterbehoefte is verschillend afhankelijk van de regio en de periode van het jaar. In vergelijking met 2017 was er in 2018

wel een indicatief afwegingskader om het water te verdelen. De droogteperiode van 2018 inspireert om de prioritering van de watervoorziening verder te verfijnen. Op mijn vraag bundelden de West-Vlaamse polderbesturen en de VMM hun krachten om de frequentie van de geleidbaarheidsmetingen op te voeren en korter op de bal te spelen bij stijgende zoutwaarden.

De blauwalgenproblematiek vormde in 2018 een bijkomende uitdaging voor de waterbevoorrading. Vanaf begin augustus zorgde de aanwezigheid van (potentieel) toxische blauwalgen in het Kanaal Roeselare-Leie en het Kanaal Gent-Oostende voor een captatieverbod en een verbod op zachte vormen van recreatie. Ook heel wat vijvers en onbevaarbare waterlopen werden getroffen door blauwalgenbloei. Bijkomend wetenschappelijk onderzoek zal toelaten om de maatregelen bij blauwalgenbloei te diversifiëren.

Handhaving bij waterschaarste

Een waterbeheerder kan in eigen bevoegdheid afgeleverde captatievergunningen intrekken. Een polderbestuur heeft twee instrumenten om zelf te handhaven: *het algemeen politiereglement (KB 1958) en een bijzonder politiereglement goedgekeurd door de Algemene Vergadering*. In West-Vlaanderen beschikt enkel de Nieuwe Polder van Blankenberge over zo'n politiereglement. Handhaving door polderbesturen is hier dus beperkt.

Als hoofd van de bestuurlijke politie kan de burgemeester bij calamiteiten (extreme droogte, vervuiling,...) gebruik maken van zijn bevoegdheden in kader van openbare orde (veiligheid, rust en gezondheid). Zij kunnen, ondanks een afgeleverde captatievergunning, elke maatregel nemen om de situatie te bedwingen. Dit is (hoofdzakelijk) geregeld in art. 134-135 van de Nieuwe Gemeentewet. Eventueel zijn gemeentelijke administratieve sancties mogelijk.

Bij een regionale problematiek (of op vraag van het lokale bestuur zelf), is een gecoördineerde aanpak mogelijk door de gouverneur. De rechtsgrond om op te treden, is dan art. 128 van de provinciewet, ofwel de bevoegdheid van de gouverneur om de openbare orde te handhaven in de eigen provincie. Een politiebepaling met strafbepalingen maakt het uitvoerbaar. Overtreders riskeren een boete van 200-1600 euro of een gevangenisstraf van 8-14 dagen.

Om landbouwers toe te laten zich op een alternatieve manier te bevoorraden, was er zowel in 2017 als in 2018 een zoektocht naar private waterbronnen. Gezien nagenoeg alle stilstaande wateren in direct contact met bodem of ondergrond staan, is voor de winning ervan een grondwatervergunning nodig. De aflevering van deze vergunning via de normale procedure is niet mogelijk op korte termijn. Via politiebepaling maakte ik een tijdelijke uitzondering op de vergunningsplicht. Een aanbeveling kan zijn om een "versnelde" procedure uit te werken voor periodes dat er een acute nood is aan water met de nodige garanties dat er geen verschuiving van het probleem optreedt, zoals een negatieve impact op de verziltingstoestand van het grondwater. Uit de put De Kluiten te Roksem werd in 2018 dankzij het politiebepaling 1879m³ water afgenomen. Voor andere watervoorraden was het zoutgehalte te hoog of de waterkwaliteit onzeker. Aquafin stelde in West-Vlaanderen negen riool- en waterzuiveringsinstallaties (Oostende, Brugge, Woumen, Ieper, Roeselare, Waregem, Harelbeke, Knokke en Tielt) open voor afname van effluent.

Besluitvorming, handhaving en communicatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De ervaringen tijdens de droogteperiode van 2017 leidden tot een aangepaste aanpak in 2018. Eenvoudige, heldere besluitvorming aangevuld met richtlijnen voor de toezichthouders waren bedoeld om de interpretatieproblemen op het terrein te beperken. Een overzicht van de besluitvorming en een

veelgestelde vragenlijst kwamen online op het provinciaal informatiepunt www.west-vlaanderen.be/waterschaarste.

Dit informatiepunt vulde een duidelijke behoefte in en kwam online op 18 juli 2018. Begin september stond de teller op 13.786 unieke bezoekers. De evaluatie leerde dat de informatie goed gelezen werd (gemiddeld verbleef de gebruiker meer dan 4 minuten op de webpagina) en men de informatie vond die men zocht (in 78% van de bezoeken was deze pagina de laatste pagina die men aanklikte). Het streven naar eenduidige communicatie blijft een belangrijke uitdaging. Elke neerslagperiode, hoe beperkt ook, leidt bij velen tot de perceptie dat gebruiksbepalingen overbodig zijn. De afzonderlijke communicatie door verschillende waterbeheerders wekte verwarring. Door het werken met kleurcodes was er in de zomer van 2018 een oproep tot spaarzaam watergebruik in West-Vlaanderen behalve in enkele kustgemeenten, waar de drinkwatervoorziening gebeurt via IWVA en AGSO Knokke-Heist.

2 BESLUITVORMING

De provinciale crisiscel waterschaarste kwam in 2018 bijeen op 12 juli, 19 juli, 25 juli, 1 augustus en 17 augustus. Op 17 september vond een evaluatievergadering van de aanpak van de droogteperiode van 2018 plaats.

Op Vlaams niveau beoordeelt de CIW-projectgroep waterschaarste- en droogterisicobeheer, de reactieve indicatoren. Na een opschaling op 26 juni naar een fase van waakzaamheid besloot de gouverneur van West-Vlaanderen tot de organisatie van een provinciale crisiscel op 12 juli. Door dit initiatief werd op Vlaams niveau een bijkomende projectgroep georganiseerd op 12 juli (naast de bijeenkomsten op 5 juli en 23 juli) en week daarmee af van de vergaderfrequentie in een waakzaamheidsfase die slechts 2-wekelijks is. Ook al kleurden enkele deelindicatoren al op status 'alarm', toch kwam er op Vlaams niveau op 5 juli en 12 juli geen opschaling naar beperkende maatregelen in watergebruik.

Tijdens het provinciaal overleg op 12 juli kwam het advies van de Vlaamse projectgroep aan bod. Er was eensgezindheid om het waterverbruik te verminderen, zonder verbodsbepalingen. Een oproep tot spaarzaam gebruik van water kreeg de voorkeur en voor het peilbeheer van de bevaarbare waterwegen volgde de afspraak om de bevoeding naar de polderwaterlopen stop te zetten. Het effect van deze maatregel maakte deel uit van een vervolgoverleg op 19 juli. De aanhoudende droogte en hoge temperaturen en het beperkte succes van de oproep tot spaarzaamheid, maakten gebruiksbepalingen op 19 juli noodzakelijk.

Een overzicht van de besluitvorming door de gouverneur van West-Vlaanderen is hieronder weergegeven. Verder namen waterbeheerders maatregelen binnen hun bevoegdheden alsook gemeenten. Zo was er in de Spuikom van Oostende geen recreatie mogelijk tussen 22 en 29 augustus door blauwalgen. In Koksijde en Nieuwpoort vaardigden de burgemeesters ook een politiebepaling uit door de aanwezigheid van potentieel toxische blauwalgen.

.Nr	Datum	Besluit	Opheffing
1	19/7/2018	Captatieverbod onbevaarbare waterlopen, gebruiksbeperkingen drinkwater en andere watertypes	2/8/2018
2	19/7/2018	Kampvuurverbod in West-Vlaanderen en rookverbod in natuurdomeinen	23/8/2018
3	1/8/2018	Captatie- en recreatieverbod Kanaal Roeselare-Leie	28/9/2018
4	2/8/2018	Captatieverbod onbevaarbare waterlopen, gebruiksbeperkingen drinkwater en andere watertypes – aanpassing uren	17/8/2018
5	3/8/2018	Captatie- en recreatieverbod Kanaal Gent-Oostende (zone Beernem – Brugge)	17/8/2018
6	17/8/2018	Captatieverbod onbevaarbare waterlopen behalve de Mandel en de Gaverbeek	13/9/2018
7	17/8/2018	Captatie- en recreatieverbod Kanaal Gent-Oostende – uitbreiding met zone Brugge-Oostende	23/8/2018
8	23/8/2018	Captatie- en recreatieverbod Kanaal Gent-Oostende – inkrimping tot Hoge Plassendalebrug	31/8/2018
9	23/8/2018	Captatie- en recreatieverbod Kanaal Ieper-IJzer	17/9/2018
10	23/8/2018	Opheffing kampvuurverbod in West-Vlaanderen en rookverbod in natuurdomeinen	
12	31/8/2018	Opheffing captatie- en recreatieverbod Kanaal Gent-Oostende	
13	13/9/2018	Opheffing captatieverbod onbevaarbare waterlopen	
14	17/9/2018	Inkrimping captatie- en recreatieverbod Kanaal Ieper-IJzer tot middenpand (Boezinge Dorp tot Boezinge-Sas)	
15	28/9/2018	Inkrimping captatie- en recreatieverbod Kanaal Roeselare-Leie tot zone tussen Schaapbrug in Roeselare en sluis in Ooigem (Leie)	
16		Opheffing captatie- en recreatieverbod Kanaal Ieper-IJzer zone middenpand	
17		Opheffing captatie- en recreatieverbod Kanaal Roeselare-Leie zone Schaapbrug Roeselare – sluis Ooigem	

3 BEVINDINGEN

De bevindingen zijn aanvullend op maatregelen die passen in een duurzaam integraal waterbeleid. In crisismanagement is er ook aandacht vereist voor de preventie van nieuwe crisissituaties. Heel wat suggesties die in het evaluatierapport van 2017 zijn opgenomen, passen hierin en worden hier niet herhaald¹.

¹ Het integrale rapport is te raadplegen via: <http://www.vilt.be/application/public/upload/45/default/45410.pdf>

3.2 OP NIVEAU VAN BESLUITVORMING

- Belang van regionale crisiscel vs. wegen op Vlaams beleid
 - Tijdige opstart
 - Samenstelling (verlofperiode)
 - Differentiëren in aanpak (één Vlaams advies vs. voeling met lokale waterhuishouding)
- Eenduidige beslissing – heldere, transparante communicatie
 - Afbakening gebied (polder, gemeente, provincie,...?): helderheid vs. maatwerk
 - Minder watertoerisme – en minder beregenen (kostprijsberekening, factuur 2017)
 - Richtlijnen politiediensten voor versterkte handhaving.
 - Kaartmateriaal: aanduiden captatiemogelijkheden (open verbinding?)
 - Minimumpeilen – uniform captatiebeleid polders
- Formulering begrippen verder verfijnen (beregemen, sproeien, gieten,...)
 - Bijna elke provincie legde een veelgestelde vragenlijst aan. Kan als basis dienen voor een ontwerpbesluit. Ontwerpformulering vooraf af te stemmen met gouverneurs. Komen tot een 'droogtewoordenboek' op Vlaams niveau.
 - Onderscheid particulieren/verenigingen/overheid en (land- en tuinbouw)ondernemingen als goede praktijk in 'modelbesluit gebruiksbeperkingen leidingwater' opnemen.
 - Voordeel van de duidelijkheid
 - Uitzonderingsbepalingen in een algemene lijst zorgden voor verschillende interpretaties tussen provincies (bv. verbod beregenen van velden, tenzij voor normale land- en tuinbouwactiviteiten)
 - Onderscheid in type watergebruikers vermijdt onbedoelde schade aan economische activiteiten (zoals professionele gevelreiniging of Pro League voetbalteam)
- Sensibiliseren tot spaarzaam watergebruik en efficiënt beregenen kende beperkt succes. Vandaar de integratie in een politiebepaling om het gebruik van bepaalde watertypes overdag te verbieden. Wekte heel wat reacties los.
 - Pleidooi om watergebruik op bepaalde uren van de dag te beperken, al is er nood aan verdere verfijning van het tijdsvenster waarbinnen de beperking geldt en een nood aan mogelijkheid tot differentiëren. (+ wetenschappelijke onderbouw beregenen overdag/'s nachts)
 - Geen volledig verbod op gebruik eigen waterbronnen (zoals Droogtecommissie op 24 juli adviseerde). Wie investeert in eigen watervoorraden is kop van jut.

4 BIJLAGEN

Bijlage	Partner
	Waterbeheerder
1	De Vlaamse Waterweg
2	Vlaamse MilieuMaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer en Afdeling Integraal Waterbeleid (Bekkensecretariaat IJzer en Bekkensecretariaat Brugse Polders)
3	Provincie West-Vlaanderen
4	Middenkustpolder
	Nieuwe Polder van Blankenberge
	Oostkustpolder
	Polder Bethoostersche Broecken
5	Westkustpolder
6	Zuidijzerpolder
7	Agentschap voor Natuur & Bos
8	Aquafin
	Drinkwaterproducenten
	AGSO Knokke-Heist
	De Watergroep
9	IWVA
	Farys
	Landbouworganisaties & experts
	ABS
10	Boerenbond
11	Departement Landbouw & Visserij
12	INAGRO

1. De Vlaamse Waterweg

Situering

Deze evaluatienota over de waterschaarsteproblematiek in West-Vlaanderen vindt haar grondslag in:

- Laagwaterberichtgeving van het Waterbouwkundig Laboratorium
- Operationele waterhuishouding en trendanalyses De Vlaamse Waterweg nv
- Regelmatige deelname door De Vlaamse Waterweg nv aan het overleg over de waterschaarste in West-Vlaanderen o.l.v. Gouverneur Decaluwé
- Interne tussentijdse evaluatie De Vlaamse Waterweg nv

Evaluatie

Beperken captatie uit bevaarbare waterlopen

Tijdens de afgelopen droogteperiode kende de Droogtecommissie de verantwoordelijkheid voor het inperken van watercaptaties op waterwegen toe aan het provinciaal niveau. Op het provinciale niveau zorgen sectorale belangen ervoor dat het inperken van watercaptaties op waterwegen niet voor de hand liggend is. Hierbij stellen zich verschillende vraagstukken die n.a.v. evaluatie moeten opgelost worden:

In welke omstandigheden is een captatiestop op waterwegen opportuun?

Kader uit te werken voor het beperken/stopzetten van captatie uit bevaarbare waterlopen, en dit voor verschillende schaalgroottes van watercaptatie:

- Aflaatpunten polderbesturen
- Captatie uit gravitair aangesloten, waarvan het peil mee schommelt met de waterweg
- Losse captaties door captanten
- Vaste captaties door captanten

Triggers voor stopzetting/beperking: vooruitzichten, advies droogtecommissie, waterkwaliteit, peildaling, ...

Hoe sluiten droogtecommissie en provinciaal droogte-overleg beter op elkaar aan?

In het provinciaal droogte-overleg is er volgens De Vlaamse Waterweg nv een oververtegenwoordiging van landbouwbelangen, die het moeilijk maakt om andere maatschappelijke belangen te laten wegen. Op een zeker ogenblik was er ook voorafgaand aan een droogte-overleg een lobby-interventie vanuit de *Jupiler Pro league* om uitzondering te bekomen voor het beregenen van sportgrasvelden, die sterk woog op de beslissingen. De verschillende belangen dienen zeker en vast afgewogen te worden bij het nemen van beslissingen met grote financiële impact. De vraag stelt zich of belangenorganisaties de meest objectieve gegevens in de bespreking inbrengen, en of ze voldoende ruimte geven aan andere maatschappelijke belangen bij het afwegen van maatregelen.

Door het nog niet bestaan van een (regiospecifiek) maatschappelijk afwegingskader bij waterschaarste wordt de objectieve afweging van verschillende maatschappelijke belangen ten opzichte van elkaar moeilijker. De studie “Waterbalans kustregio” kan hier mogelijks de gewenste objectivering inleiden.

Op Vlaams niveau is een droogtecommissie opgericht die de inhoudelijke insteek moet geven voor crisiscoördinatie op het niveau waarop de waterschaarste – te beoordelen als crisis – zich afspeelt. Het is een ambtelijke commissie, waarbij ervaringen en terreinkennis van sectoren wordt ingebracht via de administraties die deel uitmaken van de commissie.

Er is dus een verschillende aard van samenstelling van de beide fora: droogtecommissie en provinciaal droogte-overleg. Dit gegeven en de verschillende/onduidelijke bevoegdheden van beide fora, maakt dat De Vlaamse Waterweg nv verheldering wenst inzake het geschikte forum en inzake de meest objectieve afweging wat het al dan niet beperken van watercaptatie uit de waterweg betreft.

De Vlaamse Waterweg nv duidt hierbij op haar dubbele rol bij waterschaarste: enerzijds is De Vlaamse Waterweg nv “leverancier” van water, anderzijds heeft De Vlaamse Waterweg nv een rol als organisatie met economische klanten met een watervraag.

Kennis waterbalans en inspanningen voor waterbalans in evenwicht

Deze tweede droogteperiode op twee jaar tijd toont aan dat er in periodes waarbij intensieve captatie nodig is (beregenen groeifase gewassen bij droogte, dorstige temperaturen voor mens en dier), de kustwaterwegen onvoldoende toevoerdebiet hebben om het watersysteem in evenwicht te houden. Overheid én de landbouwsector dienen samen maatregelen uit te werken om dit evenwicht beter te benaderen.

Waar nu extra zoetwaterbronnen werden gezocht in allerhande putten (suikerfabriek, zandputten,..) met gecontroleerde captatie, of zelfs in andere watersystemen, lijkt het evident dat in de kustregio met alle betrokken watergebruikers en -verbruikers wordt gezocht naar maatregelen om de captatie te beperken en de voorraad te verhogen.

De studie Waterbalans kustregio kan hier nuttige inzichten verschaffen, die in het optimale geval concrete maatregelen in de praktijk voeden.

éénduidige politie-besluiten + perscommunicaties

De veelheid aan politiebepalingen in verschillende provincies en bijhorende perscommunicatie hierover (ook vanuit de droogtecommissie!) toont dat er nog verbetering nodig en mogelijk is om tot duidelijke en gedragen formulering van de bepalingen te komen.

Jargon

Voor de ene provincie houdt “regenwater” ook oppervlaktewater in, voor de andere niet; “Beregenen” is niet hetzelfde als “besproeien”; etc.

Zowel de droogtecommissie als de provinciale droogte-overlegfora dienen een eenduidige taal te gebruiken. Een eenvoudige actie zou het uitwerken van een gevalideerd droogte-woordenboek op Vlaams niveau kunnen zijn.

Ontwerp van politiebepalingen en perscommuniqués

Het samenkomen van een droogte-overleg houdt meestal in dat er een politiebepaling zal worden besproken en bijhorende externe communicatie gebeurt (pers, websites,..).

Om een discussie ten gronde te voeren over de wenselijkheid van bepaalde maatregelen, de draagwijdte van die maatregelen en de opvolging daarvan, is het goed om te vertrekken van een

ontwerpbesluit waar al een poging in is ondernomen om de maatregelen te omschrijven die ter bespreking voorliggen. Zo kan de vergadering zich heel concreet buigen over de finesse van de voorgestelde maatregelen. Immers, kleine verschillen in formulering maken vaak op het terrein een wereld van verschil.

Het publiceren van politiebepsluiten en het voeren van externe communicatie “moet” héél snel na het afsluiten van de vergadering. In die spoed kunnen onvolmaaktheden in de formulering verwarring opleveren als er navolgend moet gecorrigeerd worden, of andere effecten opleveren op het terrein dan diegene die in het overleg beoogd werden.

Voorstel dus om voorafgaand aan een droogte-overleg een ontwerp van politiebepsluit én een ontwerp van externe communicatie voor te leggen aan de leden van de vergadering: hetzij per mail op voorhand, hetzij ter zitting.

Organiseren captaties uit bevaarbare waterlopen

In het begin van het droogteseizoen was er de suggestie om i.k.v. monitoring verbruik, rechtszekerheid, veiligheid en handhaving de captaties te groeperen op gecommuniceerde captatielocaties langs de waterweg.

De Vlaamse Waterweg nv is dit idee genegen. Er dient hiervoor nog voorbereidend werk verricht te worden om te vermijden dat er lokale overlast ontstaat waarvoor nog geen voorzieningen zijn getroffen. Het selecteren van geschikte voorkeurslocaties voor captatie dient verder uitgewerkt worden i.s.m. lokale besturen

De Vlaamse Waterweg nv werkt aan de administratieve optimalisatie voor het aanvragen captatievergunningen/-toelatingen en na-communicatie m.b.t. bv. tijdelijke opschorting t.g.v. blauwalgenbloei.

Zoutmetingen

Een bijkomende inspanning is nodig om de spreiding en intensiteit van verzilting korter op te volgen zodat adequater kan omgegaan worden met actieve waterhuishouding op perceelsniveau, op niveau van polderwaterlopen én op niveau van de bevaarbare waterlopen. De Vlaamse Waterweg nv wil, vooraleer actief water af te laten van het ene pand naar het andere pand of naar de zee, een beter zicht hebben op de spreiding van de zoutconcentraties. Hierbij dient snel kunnen ingespeeld worden op periodes van tijdelijke verhoogde toevoerdebielen.

Er zijn al contacten met VMM om op enkele cruciale plaatsen continue zoutmeting te organiseren, in eerste instantie in proefopstelling. Deze actie verdient verdere ondersteuning.

Maar los van continue metingen, is er de verdienstelijke inspanning van polderbesturen en VMM om de handmetingen te groeperen voor het volledige stroomgebied. Verbeterpunt daar is de directe toegang tot nieuwe meetresultaten en de inzichtelijke weergave van de locatie van de meting. De ontsluiting zoals ze nu is, is onvoldoende voor operationele doeleinden.

Blauwalgen

De Vlaamse Waterweg nv werd voor het eerste geconfronteerd met blauwalgenbloei in haar waterwegen. De mogelijke gevaren voor mens en dier gaven aanleiding tot het advies om captatie uit

en waterrecreatie in een voldoende ruim afgebakend waterwegtraject te verbieden. Er is nog veel onduidelijkheid over de reële impact van water waarin algenbloei wordt vastgesteld, over de drempelwaarden om bepaalde toepassingen uit te sluiten en over de werkmethode van verschillende diensten hierbij betrokken.

De Vlaamse Waterweg nv wil een werkproces uitwerken i.s.m. VMM en AZG voor staalname, evaluatie van de stalen en besluitvorming t.a.v. gebruikers. Hierbij dienen ook communicatiecascades verder worden uitgewerkt.

2. VMM

Evaluatie over de aanpak van de droogte & waterschaarste zomerperiode 2018 in West-Vlaanderen

Insteek vanuit VMM

//

Positieve bevindingen:

- Lessen werden getrokken uit de droogte van 2017. De provinciale crisiscel werd tijdig opgestart.
- Meer aandacht ging uit naar snelle éénduidige beslissingen en een heldere, transparantere communicatie. Vragen vanuit bepaalde sectoren om uitzonderingen toe te staan, werden niet ingewilligd ook al was de druk soms groot (vb. vraag uitzondering op beregeningsverbod overdag voor specifieke teelten zoals aardbeien, uitzondering voor voetbalclubs, ...), met als achterliggende motivering: duidelijkheid naar handhaving toe.
- Voldoende overleg en terugkoppeling met de minister, het Vlaamse niveau en collega-gouverneurs. Na samenkost van de droogtecommissie heel snel oproep om ook regionaal samen te komen en om het advies op maat van West-Vlaanderen te vertalen. Verstrengingen/versoepelingen op het advies van de droogtecommissie waren mogelijk ivf lokale noden en gebiedsgerichte problematieken (vb. intensieve groententeelt in West-Vl.).
- Grote aanwezigheid en betrokkenheid van alle partijen op elk crisisoverleg desondanks dit in volle verlofperiode niet altijd evident is.
- Extra meetinspanningen van de polders en VMM om de verzilting van nabij op te volgen.
- Landbouwers hebben ook lessen getrokken en in vergelijking tot vorig jaar waren ze beter voorbereid en hebben meer geanticipeerd op een mogelijke periode van droogte en waterschaarste.
- Ook de waterbeheerders hebben meer geanticipeerd, door zoet water te stockeren
- Er werd meer ingezet op handhaving en de politiechefs werden beter geïnformeerd. Er kwamen duidelijke richtlijnen m.b.t. de politiebepalingen. Zodoende kon er veel strenger opgetreden worden. De uniforme beslissingen waren ook duidelijker voor handhaving.

Aandachtspunten en verbeterpunten:

- Communicatie naar de burger toe kan nog beter en goede afstemming van de verschillende websites noodzakelijk. Het nieuws bereikt via de pers de burger maar het is niet evident om de situatie op te volgen voor een buitenstaander: welke website, er wordt minder ruchtbaarheid gegeven aan het opheffen van een captatieverbod en veel vragen wanneer verbodsbepalingen opgeheven worden, per provincie gelden ook verschillende maatregelen,....
- De indicatoren die op Vlaams niveau uitgewerkt werden zorgden voor een globaler kader. Het is echter nodig deze indicatoren te evalueren en bij te sturen. Een verdere objectivering van een afwegingskader voor de instelling van captatieverboden van water uit onbevaarbare en bevaarbare waterlopen is wenselijk.
- Een verdere uitbreiding van het meetnet voor onder meer verzilting is wenselijk. Het streefdoel moet zijn om naast manuele opmetingen te komen tot een automatisch realtime meetnet. Ook een verdere afstemming VMM-meetnet en metingen polders en afsprakenkader voor het opvolgen van de verzilting kan hierbij bijdragen.

- Afspraken om bevoeiing van de polders vanuit de bevaarbare waterlopen te stoppen, werd in het begin niet strikt door iedereen nageleefd.
- Het is de eerste keer dat we op grote schaal geconfronteerd zijn geweest met het voorkomen van blauwalgen op de bevaarbare en onbevaarbare waterlopen naast het voorkomen van blauwalgen op de recreatievijvers. Voor recreatievijvers is er een duidelijk kader. Voor waterlopen is dit nog niet beschikbaar. Het is belangrijk hierbij ook aandacht te besteden aan gebruik van besmet water door landbouw, impact op ecologie, ... Nood aan een duidelijk afsprakenkader en normenkader voor cyanobacteriën.
- M.b.t. alternatieve bevoorrading: blijvend onderzoek wenselijk om nog meer private waterputten te kunnen openstellen, duidelijk afsprakenkader met Aquafin om RWZI effluent te gebruiken. Het is belangrijk dat hier een duidelijk kader ontwikkeld wordt zodat op een verantwoorde wijze de beschikbare waterhoeveelheden benut kunnen worden.
- Mogelijkheid om effluent van bedrijven te gebruiken voor bevoeiing dient beter onderzocht en omkaderd te worden. Nu was dit strikt genomen niet toegestaan, omdat hiervoor eerst een grondstoffenverklaring van OVAM nodig is. Bovendien kan geen garantie gegeven worden m.b.t. de kwaliteit van dit effluent (vaak een hoog zoutgehalte).
- Het is wenselijk de wisselwerking tussen de Vlaamse droogtecommissie en de provinciale droogtecommissies verder op punt te stellen.
- Het is noodzakelijk verder werk te maken van structurele oplossingen om de watervoorraden te verhogen.
- Het wetgevend kader voor onder meer captatie uit onbevaarbare waterlopen moet verder op punt gesteld worden.

Monitoring geleidbaarheid in de kustpolders

Zomerperiode 2018

////////////////////////////////////
Van: Bekkensecretariaten Brugse Polders en IJzer

Status document: Ontwerp – 11 september 2018

Bijlagen: /

////////////////////////////////////

Inhoud

1.	Verziltting.....	8
2.	Geleidbaarheid	8
2.1	Inleiding	8
2.2	Monitoring bij droogtecrisis	9
2.2.1	VMM oppervlaktewatermeetnet	10
2.2.2	Veldmetingen van de polderbesturen en andere instanties.....	11
2.3	Geleidbaarheid als indicator voor verziltting van oppervlaktewater door droogte.....	11
3.	Analyse van de resultaten en evoluties.....	12
3.1	Indicator verziltting.....	12
3.2	Gemiddelde geleidbaarheid	13
3.3	Detailanalyse van de resultaten	14
3.4	Evolutie zomer 2018.....	19
4.	Conclusies en toekomstperspectieven.....	22

Verzilting

Naast lage waterpeilen veroorzaakt een aanhoudende droogte een hoger zoutgehalte in de waterlopen in het kust- en poldergebied. Een toename van het zoutgehalte wordt ook verzilting genoemd. Dit kan een toename zijn in de tijd tussen winter en zomer of over verschillende jaren heen. Het kan ook een ruimtelijke toename zijn met hoge waarden aan de monding van de waterlopen naar zee of de invloed van zout grondwater op het oppervlaktewater in de waterlopen.

Verzilting is een al langer voorkomend verschijnsel. Het zoute water dat in de polder in de bodem zit, is er van nature. Door de inpoldering zijn er zoetwaterlenzen ontstaan waardoor we vandaag zoet, brak en zout grondwater in de polders aantreffen. In normale omstandigheden wordt het zoute grondwater weggeduwd door zoet oppervlaktewater. In de jaren '70 werd een verziltingskaart door Prof. De Breuck opgemaakt om in de kuststreek in kaart te brengen waar zout grondwater ondiep in de ondergrond voorkomt. VMM werkt momenteel aan een actualisatie van deze kaart in het Europese project TOPSOIL. Door middel van elektromagnetische detectie vanuit de lucht per helikopter wordt de geleidbaarheid van de bovenste grondlagen, gedetailleerd in kaart gebracht.

Geleidbaarheid

Inleiding

De geleidbaarheid van het water is een maat voor de aanwezige hoeveelheid opgeloste zouten. Een sterke geleidbaarheid (uitgedrukt in $\mu\text{S}/\text{cm}$) wijst op een hoge verziltingsgraad.

De variatie tussen de verschillende waterbronnen is groot. Zo is de geleidbaarheid van regenwater zeer laag (ca. 0-50 $\mu\text{S}/\text{cm}$); ons drinkwater heeft een range van ongeveer 300-700 $\mu\text{S}/\text{cm}$ en voor zeewater kan dit oplopen tot ca. 50.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Zowel in het IJzerbekken als in het bekken van de Brugse polders worden in (polder)waterlopen hogere geleidbaarheden van meer dan 5.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$ gemeten, vooral in drogere zomerperioden. Uitschieters tot meer dan 7.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$ vormen geen uitzondering. Ook effluënten van de industrie kunnen een hogere geleidbaarheid hebben.

Het zoutgehalte in de waterlopen bepaalt waarvoor het oppervlaktewater kan gebruikt worden. Een probleem ontstaat wanneer bij een langdurige droogte er een vraag is om water in te laten van bevaarbare waterlopen naar het polderwaterlopen systeem, voor het beregenen van gewassen en voor het drenken van vee. Oppervlaktewater met een hoger zoutgehalte is in langdurige droge perioden op verschillende plaatsen niet meer geschikt voor het beregenen van gewassen of voor drinkwater voor het vee. Voor drinkwater voor vee schuift Dierengezondheidszorg Vlaanderen een maximale geleidbaarheid van 2.100 $\mu\text{S}/\text{cm}$ naar voor, en dat voor alle diercategorieën. Vanaf een geleidbaarheid van 1.500 $\mu\text{S}/\text{cm}$ wordt aangenomen dat water minder bruikbaar wordt als irrigatiewater maar uiteraard zijn niet alle gewassen even gevoelig.

Zoutwaarde (mg/l)	EC ($\mu\text{S/cm}$)*	Varkens	Melkvee
< 1.000	< 700	ok	ok
1.000 – 2.999	700 – 2.099	Voorbijgaande diarree na plotse overschakeling	Kan tijdelijk aanleiding geven tot diarree; heeft wellicht geen effect of gezondheid en prestaties
3.000 – 4.999	2.100 – 3.499	Initiële weigering water – soms hogere wateropname	Algemeen aanvaardbaar maar zal zeker bij eerste consumptie aanleiding geven tot diarree
5.000 – 6.999	3.500 – 4.899	Oppassen bij gebruik voor zeugen	Kan met relatieve zekerheid gebruikt worden als drinkwater bij volwassen dieren. Te vermijden bij drachtige dieren en kalveren.
7.000 – 10.000	4.900 – 7.000	Ongeschikt. Risico bij zeugen, zieke varkens en dieren onder hittestress	Te vermijden als mogelijk.
> 10.000	> 7.000		Niet bruikbaar

Bron : "The most essential nutrient : water; David K. Beede" en "Interpretatie parameters drinkwaterkwaliteit, Dr. Frédéric Vangroenweghe – DGZ - presentatie"

*omgerekend volgens verhouding 2100 $\mu\text{S/cm}$ ~ 3000 mg/l zoutgehalte

Figuur 1: Gevolgen verhoogde geleidbaarheid bij drinkwater voor vee

Gewas	Grenswaarde EC ($\mu\text{S/cm}$)			
	100 % opbrengst	90 % opbrengst	75 % opbrengst	50 % opbrengst
Aardappel	1.100	1.700	2.500	3.900
Bonen	700	1000	1500	2400
Broccoli	1900	2600	3700	5500
Kolen	1200	1900	2900	4600
Wortelen	700	1100	1900	3100
Ui	800	1200	1800	2900
Spinazie	1300	2200	3500	5700

Bron: "Irrigation water quality standards and salinity management strategies, Guy Fipps, Texas A&M Agrilife extensions".

Figuur 2: gevolgen verhoogde geleidbaarheid bij gebruik als irrigatiewater (Let wel: dit zijn de opbrengstresultaten wanneer het gewas uitsluitend met zoutig water beregend wordt en er geen zoet (regen)water op het gewas komt (worstcasescenario))

Monitoring bij droogtecrisis

Het crisisonderzoek waterschaarste West-Vlaanderen besliste reeds vorige zomer om de saliniteit in de polderwaterlopen van nabij op te volgen. Dit in het kader van de bezorgdheid rond de verziltingsproblematiek waar onze kustpolders mee te kampen hebben. Het bekkensecretariaat van de IJzer en Brugse Polders kreeg de opdracht om hierin initiatief te nemen en te coördineren.

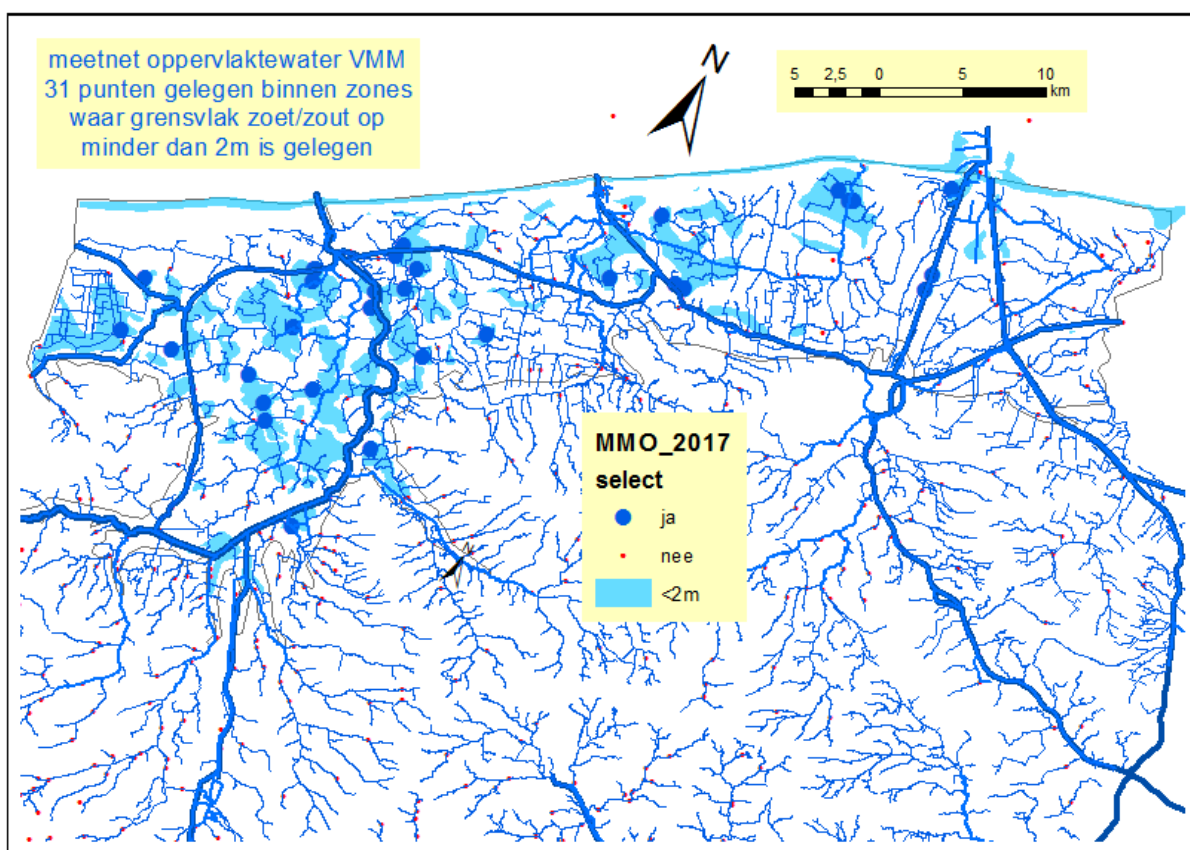
VMM oppervlaktewatermeetnet

1) Regulier meetnet

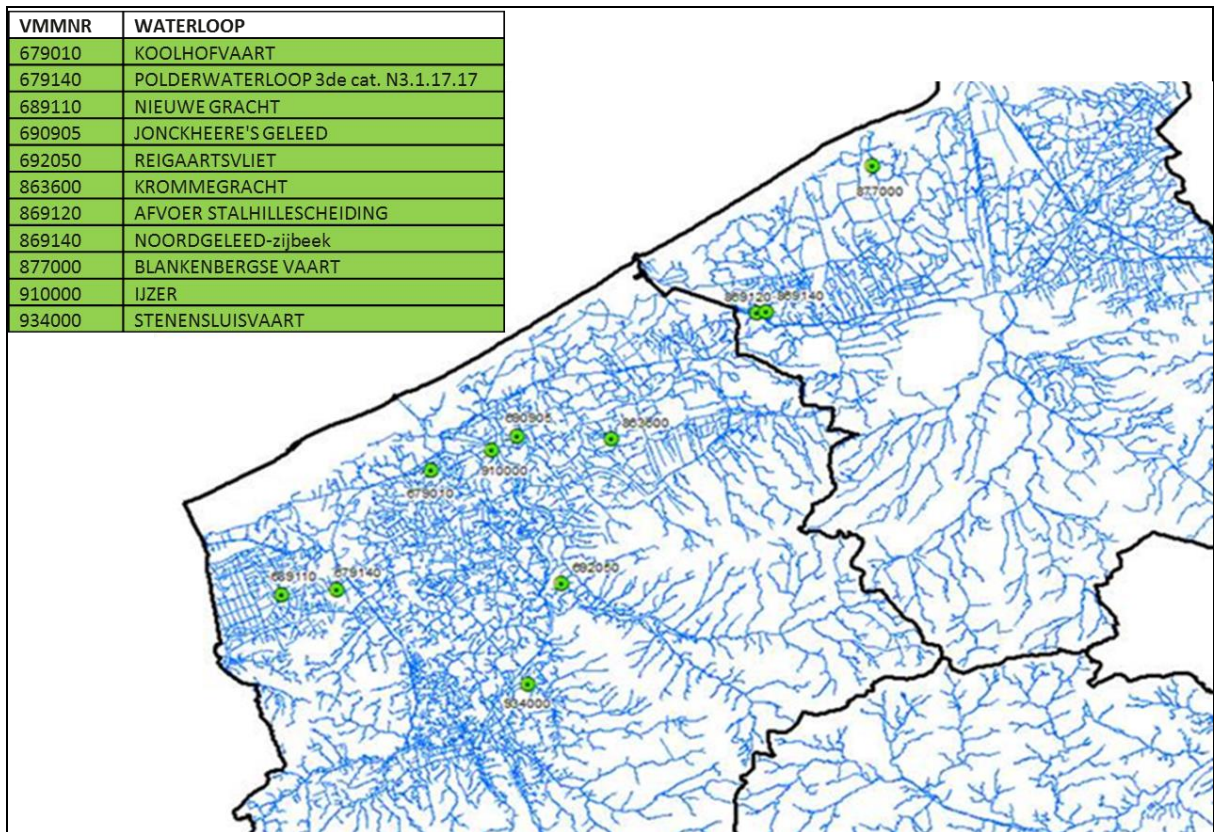
Om de verzilting op te volgen werden meetpunten geselecteerd van het reguliere VMM-meetnet die zich binnen het afgebakende gebied van de kustpolders situeren. Het betreft een 100-tal meetpunten. De meeste meetpunten hebben een frequentie van 12x/j en worden dus maar maandelijks opgevolgd.

2) Extra EC-route

Er werden 11 meetpunten geselecteerd uit 31 meetpunten waar het grensvlak zoet/zout op minder dan 2 meter onder het maaiveld ligt. Deze 11 meetpunten werden oa. gekozen obv praktische haalbaarheid, frequentie, ... Dit laat toe om 2-wekelijks of zelfs wekelijks de geleidbaarheid van een aantal vaste meetpunten in detail op te volgen zodoende de evolutie op korte termijn in kaart te brengen. De extra EC-route wordt uitgereden bij droogtecrisis (code geel/oranje).

Figuur 3: situering VMM-meetpunten binnen de zones waar grensvlak zoet:zout op minder dan 2 meter gelegen is.

Figuur 4: extra metingen door VMM in kader van opvolging saliniteit kustpolders in tijden van droogtecrisis (VMM, EC-route)

Veldmetingen van de polderbesturen en andere instanties

Naast de metingen van VMM worden op andere plaatsen veldmetingen uitgevoerd in hoofdzaak door de polderbesturen zelf die ook frequenter kunnen meten en de situatie van nabij opvolgen. Volgende polderbesturen beschikken over een handmeter: Zuidijzerpolder, Westkustpolder, Middenkustpolder, Nieuwe Polder van Blankenberge, Oostkustpolder.

De Watergroep voert metingen uit i.k.v. captaties voor de drinkwaterproductie.

Alle metingen worden doorgespeeld aan het bekkensecretariaat die detailanalyses uitvoert en de gegevens geografisch uitzet op de crisisvergaderingen samen met de VMM metingen.

De metingen van de Zuidijzerpolder en de Westkustpolder kunnen ook online op hun website geconsulteerd worden.

Geleidbaarheid als indicator voor verzilting van oppervlaktewater door droogte

Aan de hand van reactieve indicatoren worden de gevolgen van een (dreigende) droogte voor het watersysteem en de watergebruiken gemonitord. De indicatoren vormen een onderdeel van het draaiboek crisisbeheer bij droogte. Een bijkomende indicator voor het IJzerbekken en bekken van de Brugse Polders is de verzilting.

Voor de rapportering wordt gebruik gemaakt van de resultaten van het oppervlaktewatermeetnet van de VMM, aangevuld met de veldmetingen van de polderbesturen en/of andere. In periodes van droogte kan

overwogen worden om extra metingen uit te voeren. Volgende drempels worden voorgesteld: groen ($\leq 2.000 \mu\text{S/cm}$), geel ($> 2.000 \mu\text{S/cm}$), oranje ($> 4.000 \mu\text{S/cm}$), rood ($> 8.000 \mu\text{S/cm}$) voor zoete watersystemen. De indicator kleurt respectievelijk rood, oranje of geel voor een bekken als minstens de 25% van de meetpunten in dat bekken de kleurcode rood, oranje of geel heeft.

Analyse van de resultaten en evoluties

Indicator verzilting

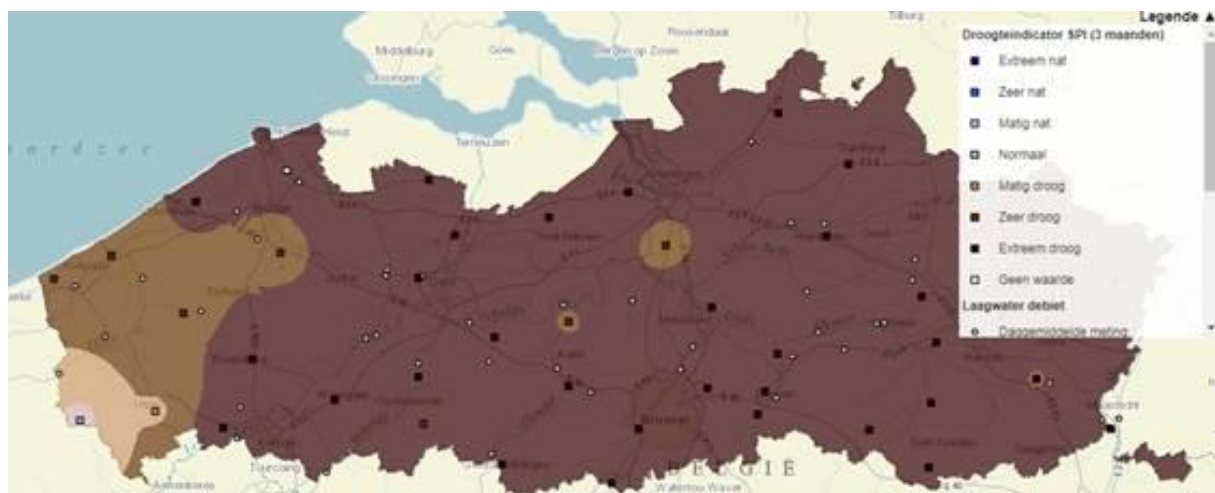
In het IJzerbekken bleef de situatie tem juni vrij normaal voor de tijd van het jaar. Pas vanaf juli is de geleidbaarheid geleidelijk aan beginnen stijgen tot code oranje medio augustus.

	IJZER					BPOL				
	mei/18	jun/18	jul/18	16/08/2018	31/08/2018	mei/18	jun/18	jul/18	16/08/2018	31/08/2018
aantal meetplaatsen (VMM + polders)	66	110	131	67	136	20	22	27	31	41
% meetplaatsen met EC $20 > 8000 \mu\text{S/cm}$	0,00%	0,91%	3,05%	1,49%	5,15%	0,00%	4,55%	11,11%	28,13%	26,83%
% meetplaatsen met EC $20 > 6000$	0,00%	1,82%	4,58%	5,97%	8,82%	0,00%	4,55%	11,11%	40,63%	39,02%
% meetplaatsen met EC $20 > 4000 \mu\text{S/cm}$	1,52%	2,73%	12,21%	26,87%	23,53%	15,00%	9,09%	33,33%	65,63%	60,98%
% meetplaatsen met EC $20 > 2000$	12,12%	24,55%	43,51%	55,22%	52,94%	45,00%	36,36%	70,37%	90,63%	85,37%
% meetplaatsen met EC $20 < 2000 \mu\text{S/cm}$	87,88%	75,45%	56,49%	44,78%	47,06%	55,00%	63,64%	33,33%	9,38%	14,63%

Figuur 5: evolutie van de droogte-indicator voor verzilting voor de periode mei-augustus 2018 (let wel: het aantal meetplaatsen per maand kan sterk variëren)

In het bekken van de Brugse Polders was de verzilting beduidend hoger dan in de rest van West-Vlaanderen en dit reeds vanaf mei.

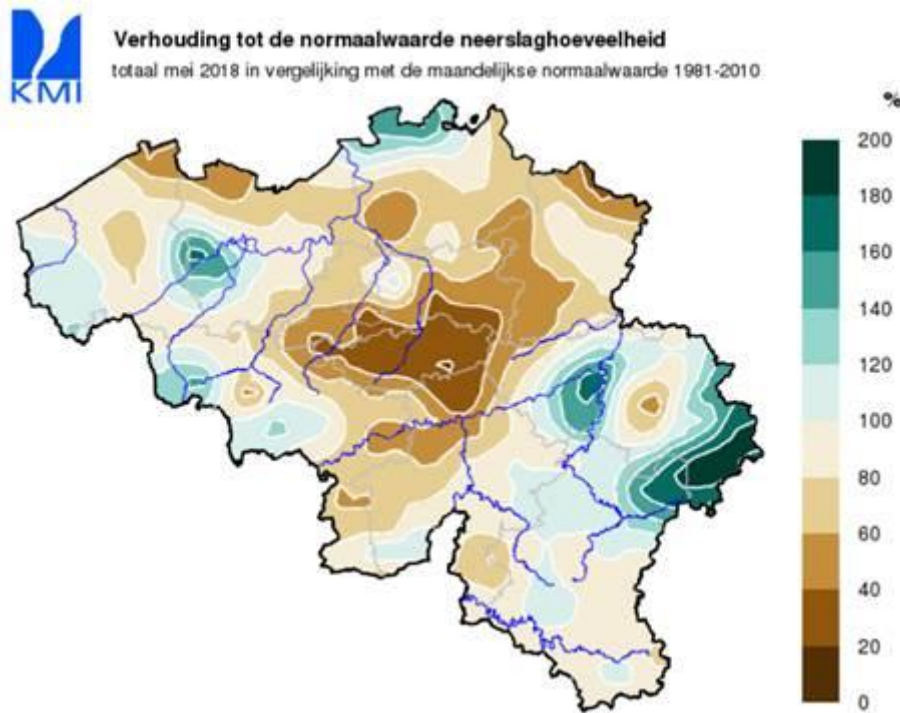
Een verklaring hiervoor kan gegeven worden op basis van het neerslagpatroon. De "Standardized Precipitation Index (SPI) met accumulatieperiodes van 1 maand (SPI-1) en 3 maanden (SPI-3) geven weer hoe droog of hoe nat de voorbije maand en voorbije 3 maanden waren ten opzichte van dezelfde periode van het jaar in de voorbije 30 jaar te Ukkel. De SPI-3 I van 6 juni tot 6 september 2018 duidt op een verschil in West-Vlaanderen. Extreem droog in het noordoosten tot matig droog in het zuidwesten van West-Vlaanderen.

Figuur 6: droogte-indicator SPI-3 I van 6 juni tot 6 september 2018 (www.waterinfo.be)

De zomerperiode 2018 voor West-Vlaanderen was eigenlijk de omgekeerde situatie ten opzichte van 2017. Toen viel meer neerslag in het noordoosten van West-Vlaanderen en bleef het zuidwesten van West-Vlaanderen zeer droog. Dit jaar viel veel neerslag in het zuidwesten en minder in het noordoosten. In augustus viel er ook wat neerslag in het noordoosten maar beduidend minder intens dan aan de westkust.

Als je naar mei 2018 kijkt, zie je dat dit beeld nog sterker terugkomt:

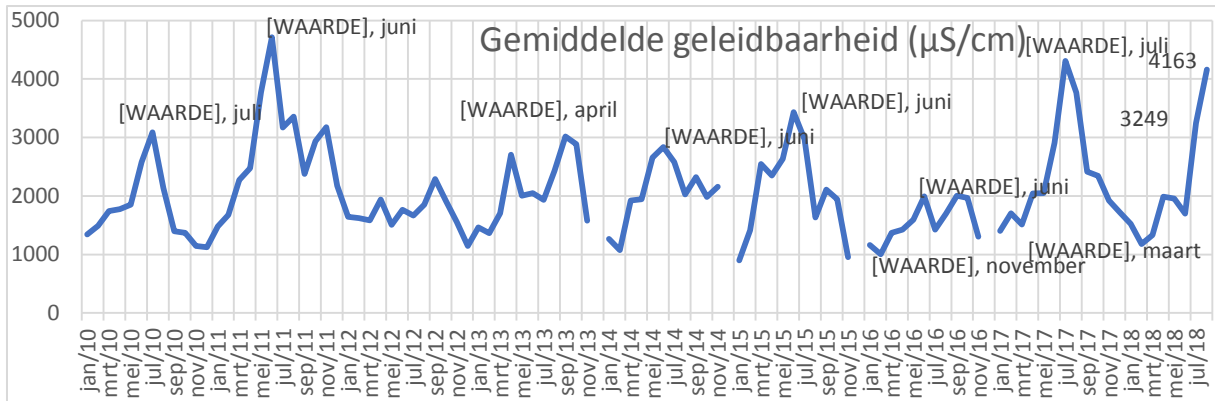

Figuur 7: verhouding neerslaghoeveelheid mei 2018 tot de normaalwaarde 1981-2010 (KMI)

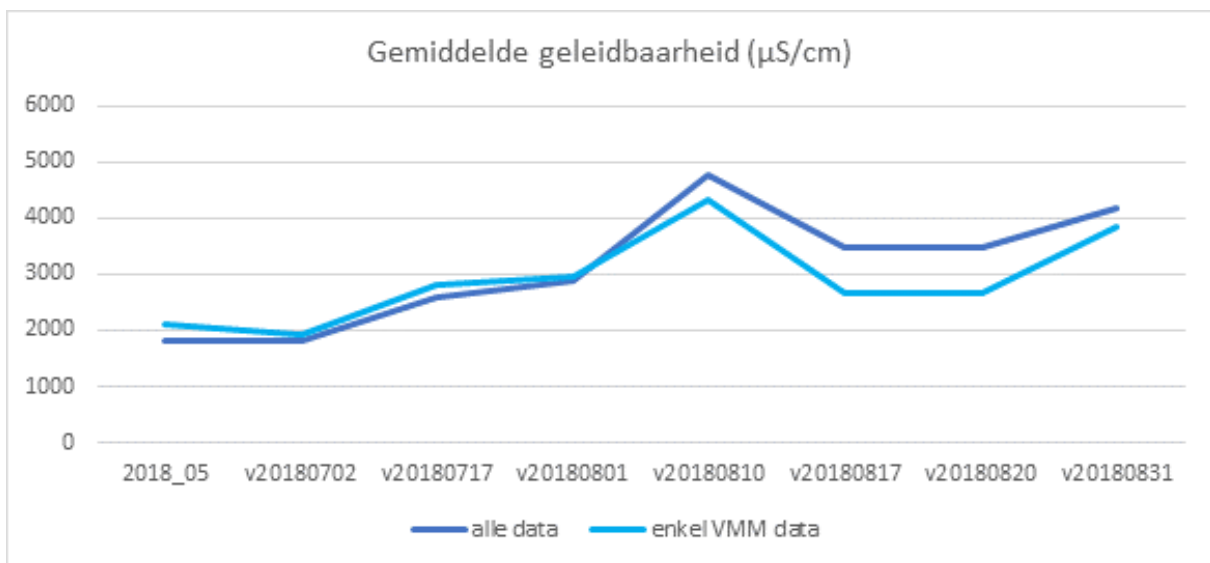
De geleidbaarheid kan vrij snel fluctueren. Zo merkten we een significante stijging wanneer het niet meer mogelijk was om kanaalwater in te laten in de polders en er geen/onvoldoende doorstroming meer was. Daarnaast zorgden intense regenbuien in de tweede helft van augustus 2018 voor een vrij snelle daling van de geleidbaarheid in het IJzerbekken, vooral op de IJzer en op de bovenlopen.

Gemiddelde geleidbaarheid

Op vlak van verzilting zaten we tegen medio augustus 2018 op een hoger niveau dan in juni 2017 met een oplopend maandgemiddelde tot ongeveer 4.773 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Een sterke stijging tov juli 2018 op vrij korte tijd. Door de neerslagbuien in de 2de helft van augustus daalden de waarden vooral in het IJzerbekken waardoor het gemiddelde voor de ganse maand augustus 4.163 $\mu\text{S}/\text{cm}$ bedroeg. Een significant dalende trend heeft zich echter nog niet ingezet.

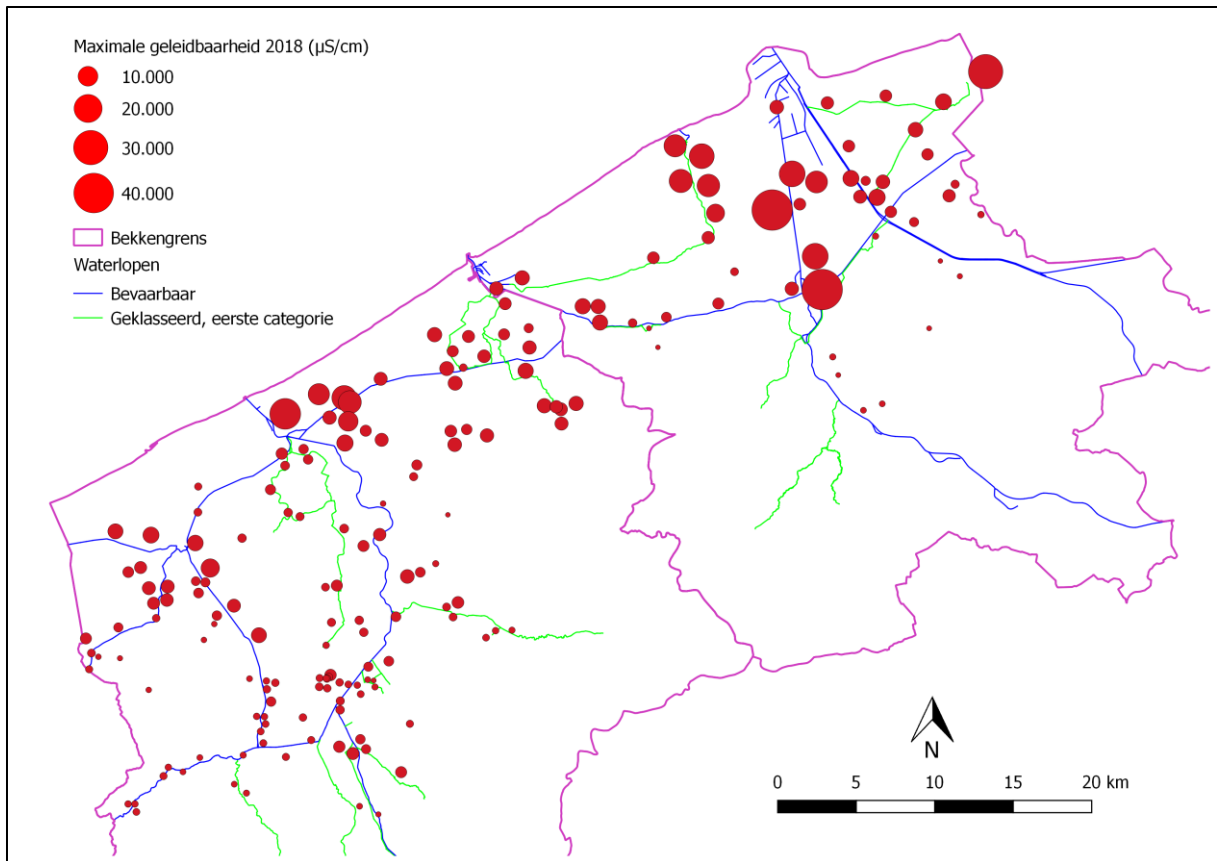
Figuur 8: gemiddelde geleidbaarheid (alle data) voor de periode jan 2010-aug 2018

Figuur 9: gemiddelde geleidbaarheid voor de periode mei-augustus 2018

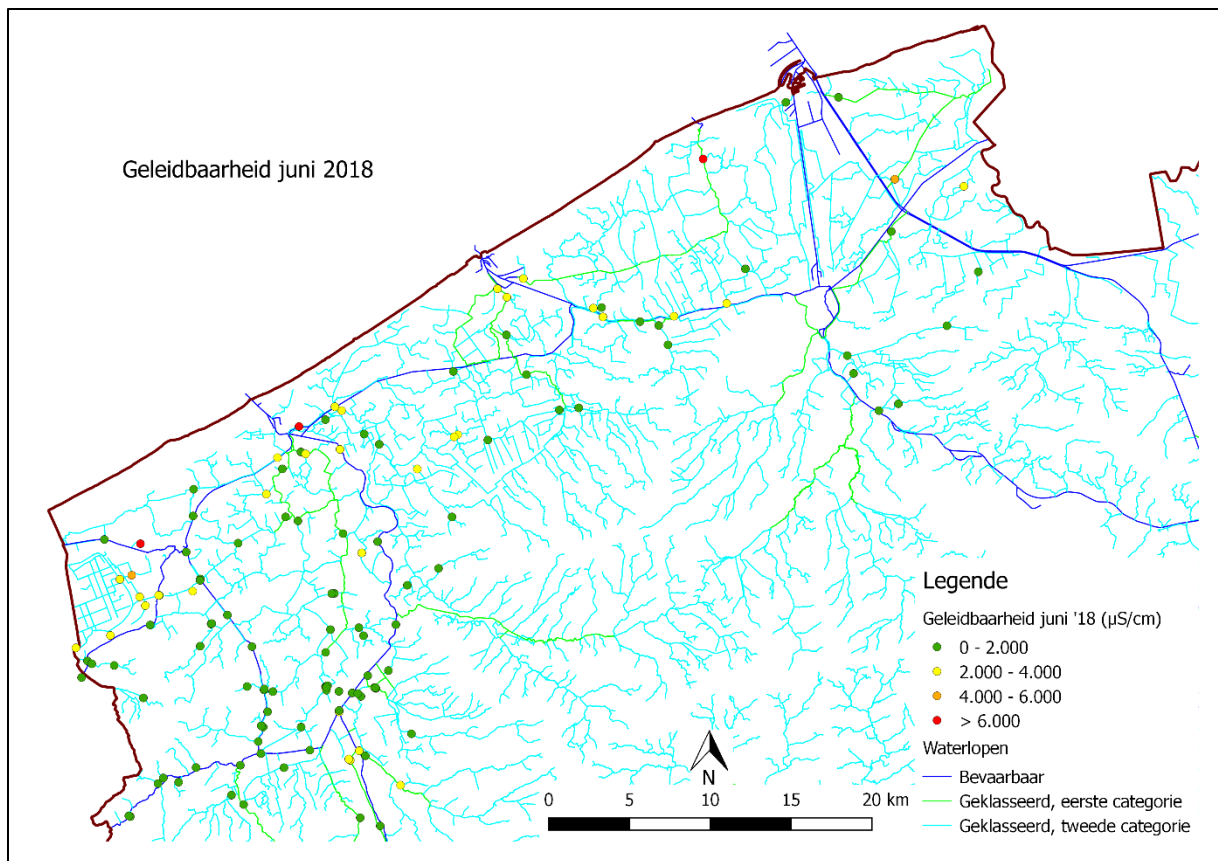
Detailanalyse van de resultaten

Op Figuur 10 werd de maximum gemeten geleidbaarheid weergegeven in de periode januari-augustus 2018. We zien duidelijk zeer hoge geleidbaarheden in het bekken van de Brugse Polders en ter hoogte van Nieuwpoort.

Figuur 10: maximale geleidbaarheid periode jan-aug 2018

Op Figuur 11, Figuur 12 en Figuur 13 wordt de maximum EC-waarde per meetplaats voor respectievelijk de maanden juni-juli-aug weergegeven. Let wel, het betreft niet telkenmale dezelfde set aan meetpunten.

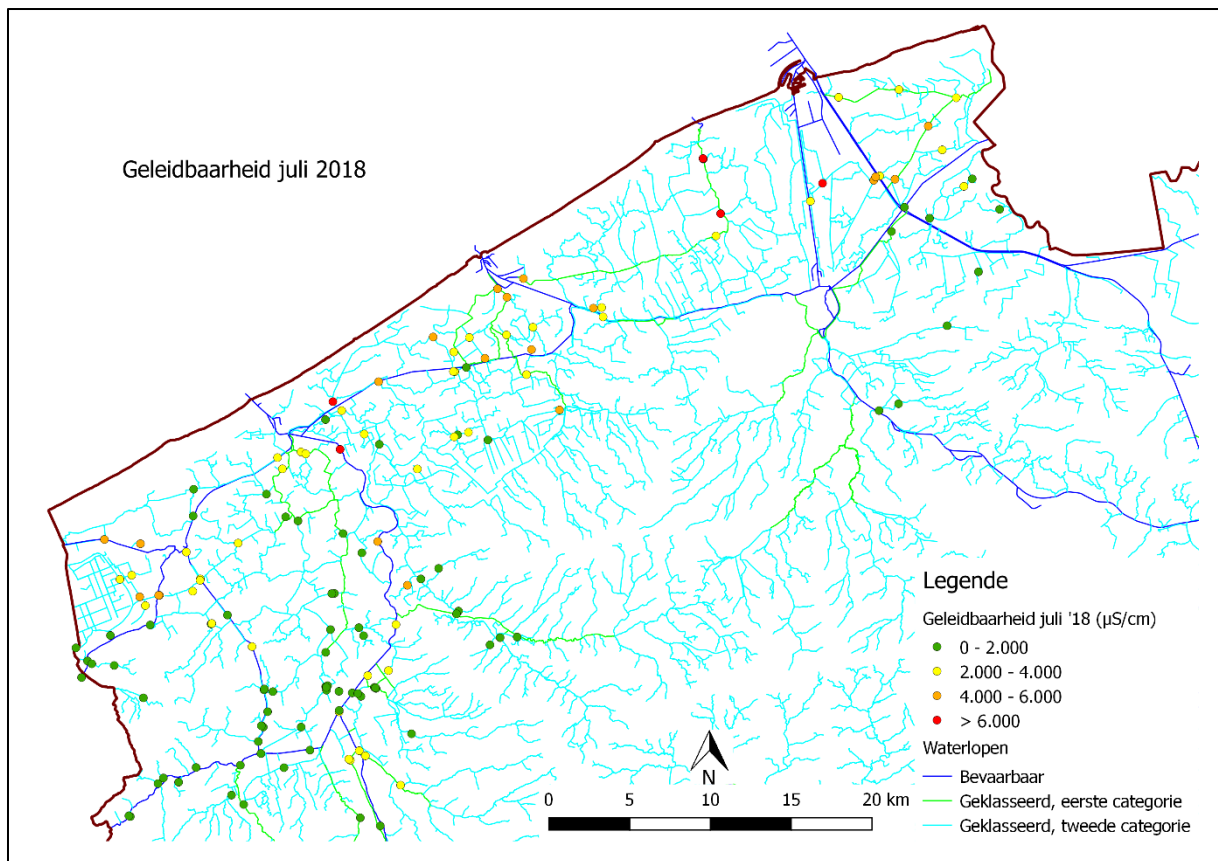

Figuur 11: maximale geleidbaarheid juni 2018

De geleidbaarheidsmetingen zijn in stijgende lijn maar tonen nog geen zo'n hoge waarden als dezelfde periode vorig jaar in 2017 en eerder nog normaal voor de tijd van het jaar. De meeste polderwaterlopen konden nog op peil worden gehouden en zorgden voor voldoende tegendruk.

De gemiddelde geleidbaarheid voor de maand juni bedraagt ca. 1.700 $\mu\text{S}/\text{cm}$ tegenover ca. 3.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$ dezelfde periode vorig jaar. Ook voor de IJzer zijn de geleidbaarheidswaarden nog niet zo hoog, met 2.820 $\mu\text{S}/\text{cm}$ tegenaan de monding op 28/06/2018 als hoogste waarde tegenover 7.360 $\mu\text{S}/\text{cm}$ op 26/06/2017.

Piekmetingen zijn er ter hoogte van de Uitkerkse Polders op de Blankenbergse Vaart (>8.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$) doordat het grensvlak tussen zoetwater en zoutwater er erg ondiep is. Voor de Zwinstreek zijn er ook verhoogde waarden tussen de 4.000 en 8.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Het Ieperleed (IJzerbekken) vertoont ook een piek die we de ganse zomer zullen opmerken. Hier betreft het wellicht impact van een lozing welke voor een erg hoge geleidbaarheid zorgt.

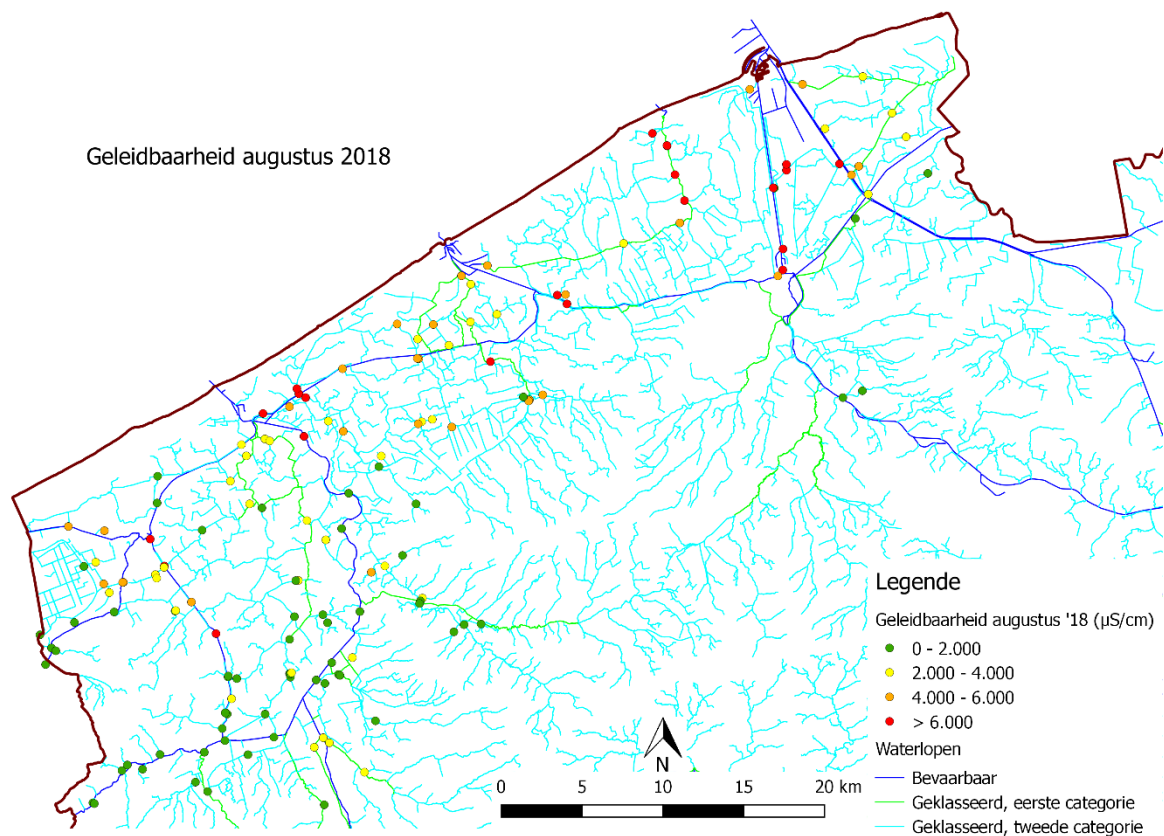

Figuur 12: maximale geleidbaarheid juli 2018

Vanaf juli vallen meer en meer waterlopen droog en de peilen in de polderwaterlopen zijn dalend, zeker in het IJzerbekken. Vanuit de kanalen kan er nagenoeg geen water meer ingelaten worden naar de polderwaterlopen en dat weerspiegelt zich in een stijgende geleidbaarheid. Vanaf 19 juli wordt ook het captatieverbod op de onbevaarbare waterlopen van kracht.

De verzilting neemt toe richting Oostkust. Opvallend zijn terug de hoge geleidbaarheden op de Blankenbergse Vaart (15.500 $\mu\text{S}/\text{cm}$), de Zijdelingse Vaart (11.200 $\mu\text{S}/\text{cm}$) en het Boudewijnkanaal (36.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$). De waarden voor de Noordede en Zwinnevaart bevinden zich tussen de 4.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$ en 8.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Ondanks de hoge waarden zijn er nergens meldingen van ziekte van vee of sterfte.

In het IJzerbekken pieken het Ieperleed met 18.830 $\mu\text{S}/\text{cm}$ en het Graningate met 11.770 $\mu\text{S}/\text{cm}$.

Figuur 13: maximale geleidbaarheid augustus 2018

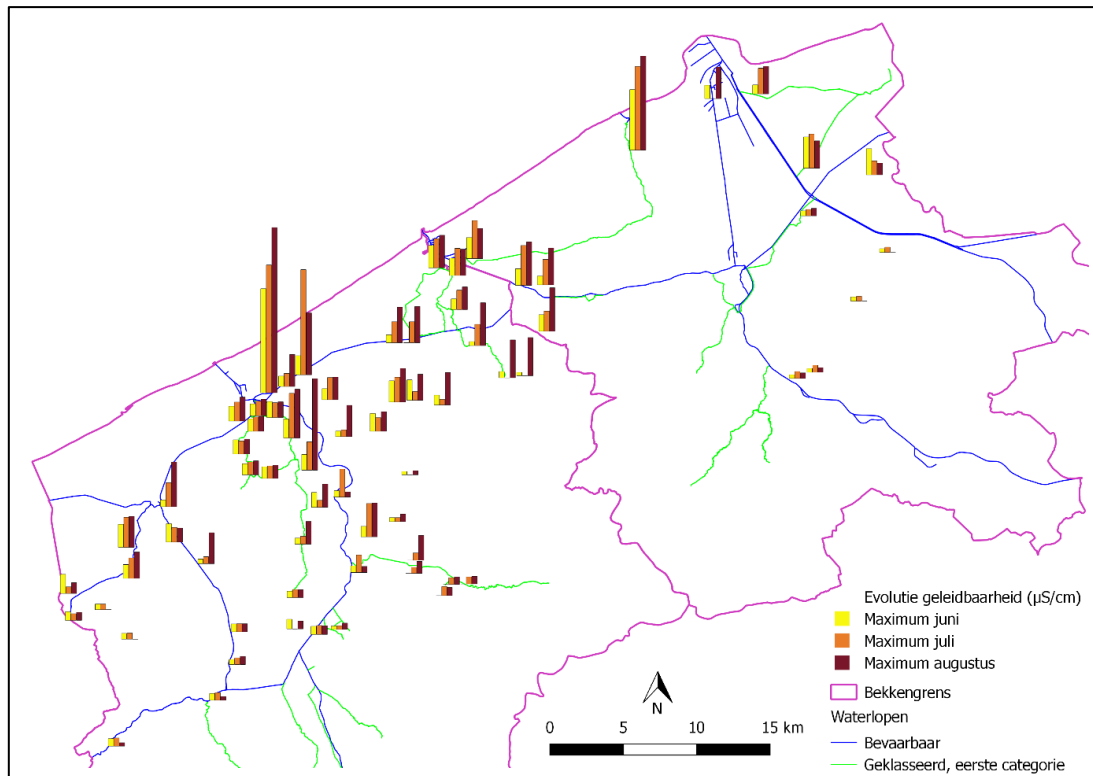
De geleidbaarheid blijft verder stijgen en medio augustus wordt het hoge niveau van juni 2017 zelfs overschreden. In de tweede helft van augustus merken we terug een daling en lagere waarden vooral in de regio van de Zuidijzerpolder waar er intensere regenbuien zijn gevallen. De dalingen doen zich vooral voor op de IJzer en de bovenlopen.

In het bekken van de Brugse Polders is er ook een lichte daling vast te stellen na 15 augustus maar de waarden zijn nog steeds hoog. De Blankenbergse Vaart / Uitkerkse Polders is een gebied waar de waarden zeer sterk fluctueren. Begin augustus hadden we een zeer sterke stijging van de geleidbaarheid op een week tijd (ca. 8.600 - 13.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$) en na enige neerslag terug een daling (naar ca. 4.000 – 9.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$). Op het Bommelzwin te Wenduine wordt nog een geleidbaarheid van ca. 13.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$ gemeten. Op de Noordede ca. 4.100 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Op de Zijdellingse Vaart en Boudewijnkanaal blijven de waarden heel hoog (respectievelijk ca. 17.500 en 37.500 $\mu\text{S}/\text{cm}$).

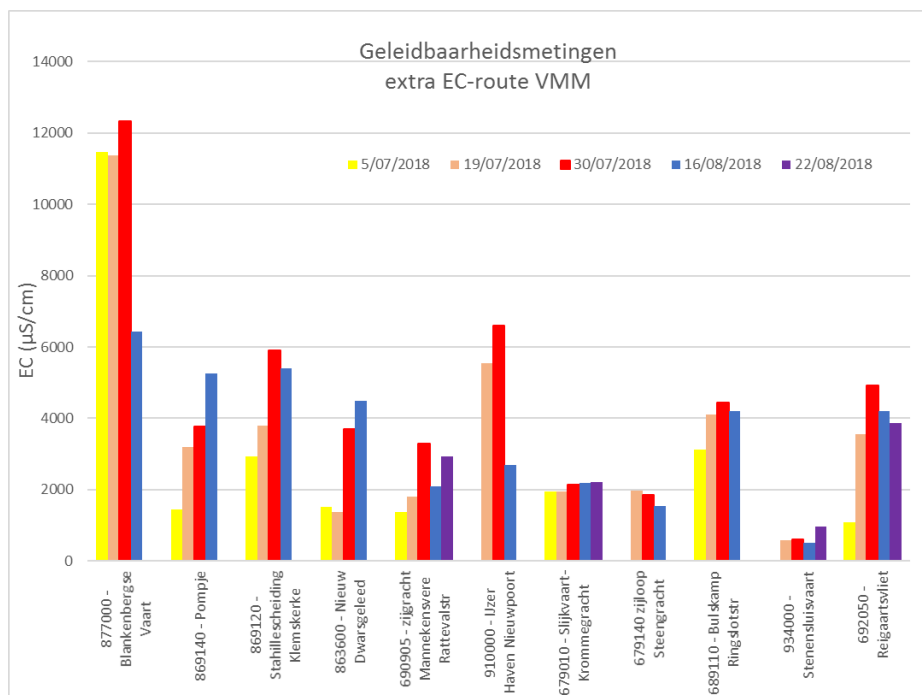
Op 10/8 en 26/8 deden zich 2 calamiteiten voor: inlaten van zeewater in het Leopoldkanaal door een defect aan de uitwateringssluis te Heist. Op het Leopoldkanaal trad er hierdoor serieuze vissterfte op. Zo een plotse verandering in zoutgehalte is voor de meeste zoetwatervissen nefast. De bijkomende metingen, uitgevoerd ikv de opvolging van de calamiteit op 26/8 door VMM en de Oostkustpolder, werden in deze analyse buiten beschouwing gelaten.

Evolutie zomer 2018

Figuur 14 geeft de stijgende evolutie weer van de geleidbaarheid tijdens de zomermaanden juni-juli-augustus op de VMM-meetpunten die maandelijks bemonsterd worden. De extra EC-route werd 4 maal uitgereden en toont aan dat vooral eind juli/begin augustus de geleidbaarheid op de meeste plaatsen het hoogst was.

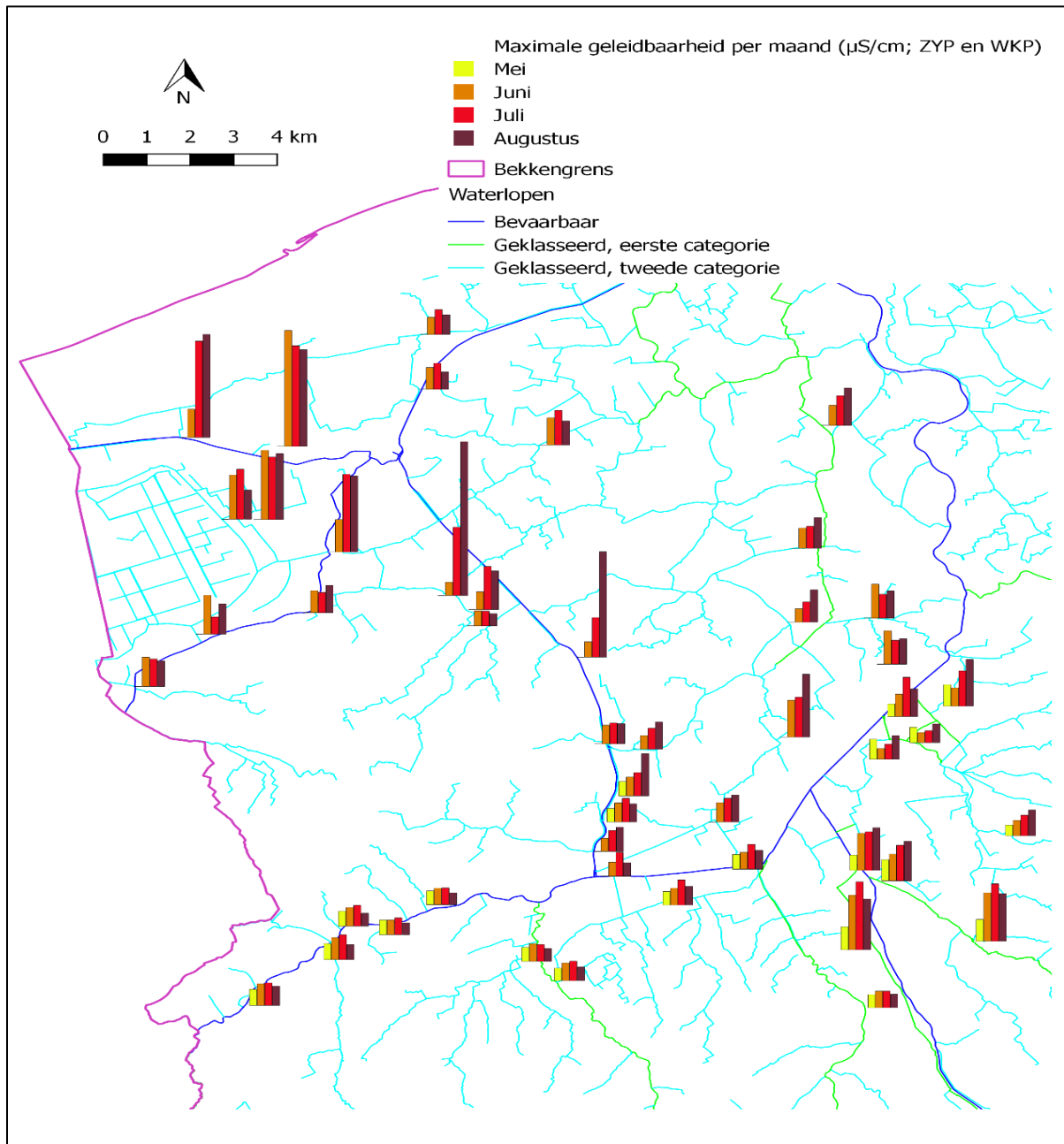

Figuur 14: Evolutie geleidbaarheid meetpunten VMM in de kustpolders (juli – augustus 2018)

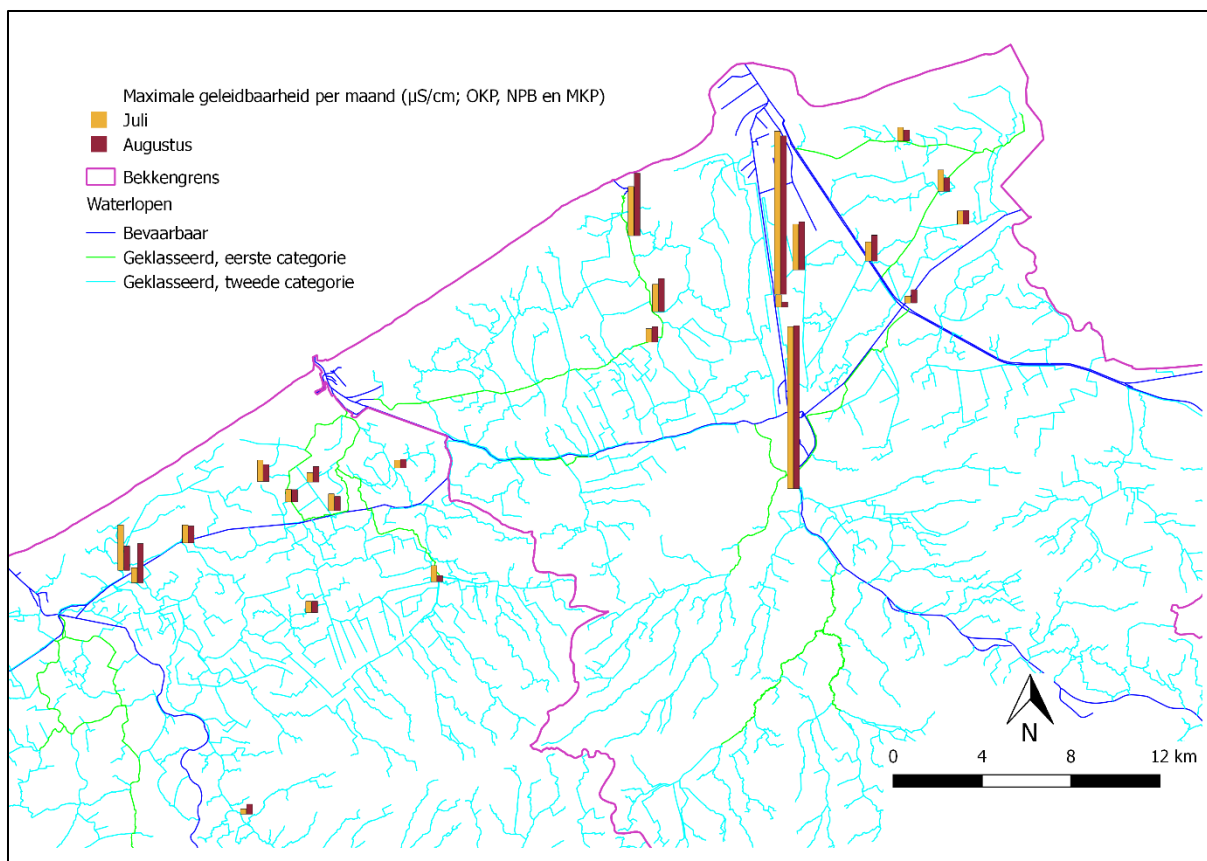

Figuur 15: geleidbaarheid extra EC-route VMM (metingen 22/8 zijn meetpunten die ook binnen de route van het reguliere fysico-chemie meetnet vallen en in augustus bemonsterd werden)

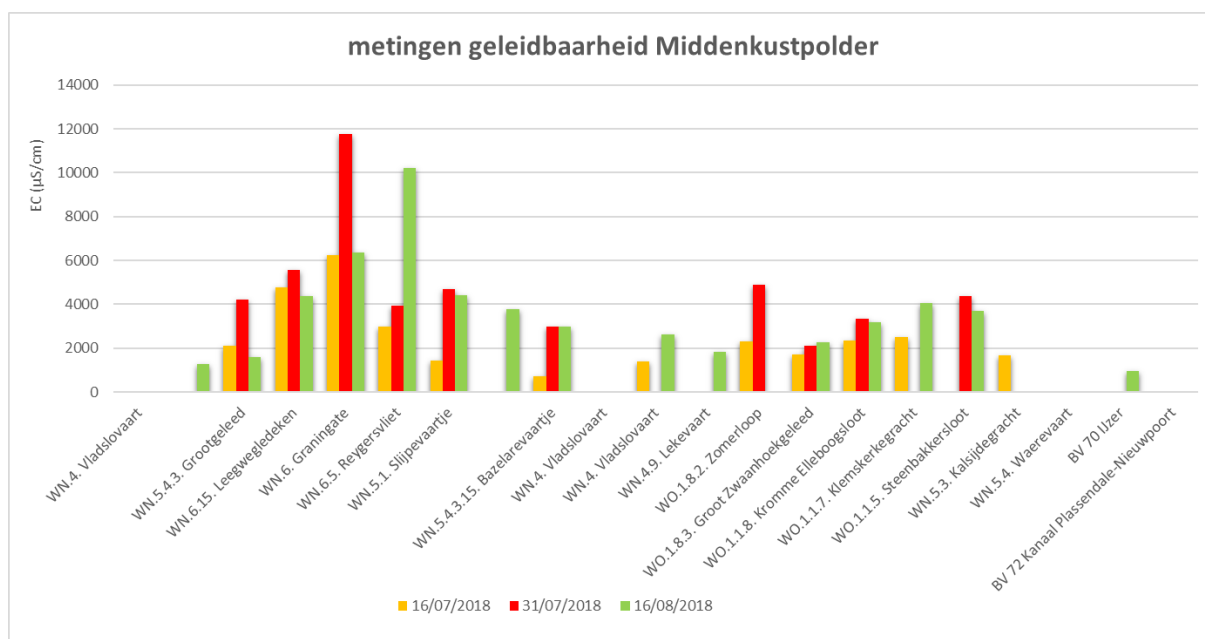
De evolutie in geleidbaarheid tijdens de voorbije zomermaanden 2018 wordt geschetst obv een aantal figuren voor verschillende poldergebieden.

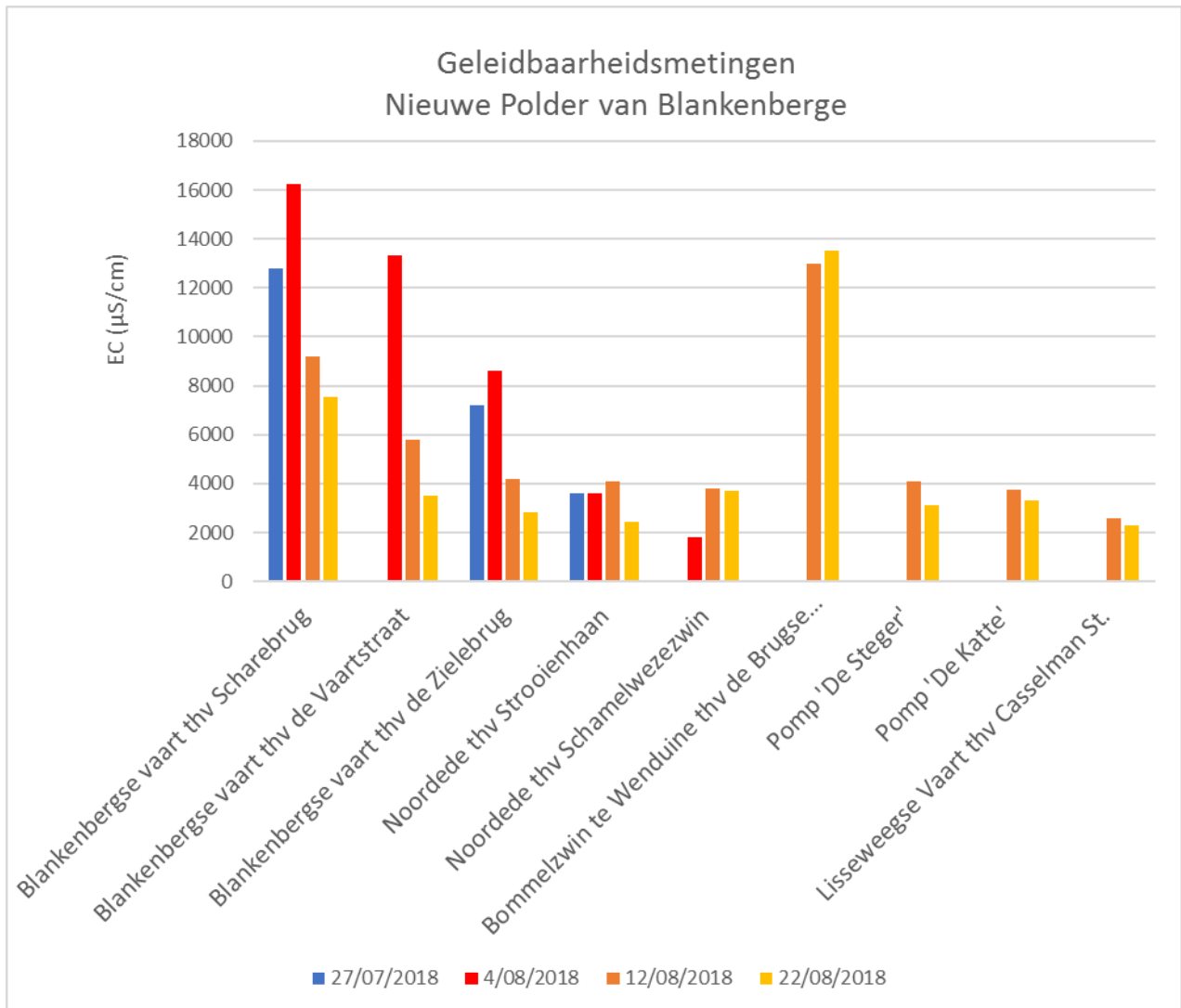
Figuur 16: evolutie van de geleidbaarheid in de Zuidijzerpolder en Westkustpolder (maximale waarden mei– augustus 2018)

Figuur 17: evolutie van de geleidbaarheid in de Middenkustpolder, Nieuwe Polder van Blankenberge en Oostkustpolder (maximale waarden in juli en augustus 2018)

Figuur 18: evolutie van de geleidbaarheid in de Middenkustpolder (obv alle metingen periode juli – augustus 2018 van de polder)

Figuur 19: evolutie geleidbaarheid zomerperiode 2018 in het gebied van de Nieuwe Polder van Blankenberge (obv alle metingen juli-aug 2018 van de polder)

Conclusies en toekomstperspectieven

Een stijgende geleidbaarheid in de polderwaterlopen is een jaarlijks weerkerend fenomeen bij neerslagdeficit en bijhorende verzilting van oppervlaktewater in de kustpolders tijdens de zomerperiode (vanaf mei tot oktober).

De stijgende geleidbaarheid kwam heel sterk tot uiting bij de droge zomermaanden van 2017 en nu ook in 2018. Op vlak van verzilting zaten we tegen medio augustus 2018 zelfs op een hoger niveau dan in juni 2017.

Wanneer er geen of onvoldoende doorstroming meer is in de polderwaterlopen merken we vrij snel een toename in geleidbaarheid. Bij intense regenbuien en wanneer er terug doorstroming is in de polderwaterlopen zien we ook vrijwel snel terug een daling.

Een significant dalende trend heeft zich echter in augustus 2018 nog niet doorgezet.

Ondanks de heel hoge geleidbaarheden op sommige polderwaterlopen ($> 10.000 \mu\text{s}/\text{cm}$) waren er deze zomer geen meldingen van problemen met het vee door het drinken van te zout water of schade door beregening met verzilt oppervlaktewater. Wel was er vissterfte op het Leopoldkanaal door zoutinvasie (inlaten zeewater) maar dit ten gevolge van een calamiteit aan de uitwateringssluis in Heist. Daarnaast werden we deze zomer voor het eerst geconfronteerd met bloei van toxische blauwalgen op bevaarbare en onbevaarbare waterlopen. Normaal treffen we deze aan op stilstaande (recreatie)vijvers.

Klimaatverandering met langere droge zomers en wijzigende teelten met grotere waterbehoefte zijn uitdagingen om in de toekomst mee om te gaan. Hierbij is ook verzilting een belangrijk aandachtspunt.

Een verdere uitbreiding en automatisatie van een realtime meetnet voor verzilting is zeker wenselijk.

We moeten zoeken naar mogelijkheden om zoet water uit natte winterperioden te gebruiken in de droge zomermaanden. Dit kan zowel bovengronds in reservoirs als ondergronds door bijvoorbeeld de zoetwaterlens in kreekruggen te vergroten (cfr. project Topsoil). Ook hergebruik van gezuiverd afvalwater is een alternatief. Via het Europees project Salfar (Saline farming) bijvoorbeeld wordt de zouttolerantie van verschillende gewassen bestudeerd wat mogelijkheden biedt voor innovatieve teelten in de toekomst.

3. Provincie West-Vlaanderen

Evaluatie droogte-aanpak 2018 – West-Vlaanderen

1. Communicatie
 - a. Algemeen

Soms verwarrende communicatie door Vlaanderen. De droogtecommissie geeft enkel advies, terwijl het in de media werd opgepikt als effectieve maatregelen. De gouverneurs nemen maatregelen en communiceren hierover. Dit zou de enige communicatie moeten zijn.
 - b. West-Vlaanderen.
 - i. Communicatie OK
 - ii. Website www.west-vlaanderen.be/waterschaarste:
 1. Pagina ging online op 18 juli
 2. Ruim 17.000 keer geconsulteerd (2017: 10.700 bezoekers)
 3. Gemiddeld 4 minuten = betekent dat ze de pagina goed gelezen hebben
 4. Uitstappercentage 78%

Dit cijfer is hoog omdat de bezoeker gewoon gevonden heeft wat hij zocht en geen extra info meer zoekt.
 - iii. Inagro, landbouworganisaties: richting landbouwers zeer belangrijk
2. Het West-Vlaamse overleg, de West-Vlaamse crisiscel
 - a. Het is absoluut nodig om de West-Vlaamse crisiscel te behouden.

Er is een verschil in droogte over Vlaanderen, er is een differentiatie in maatregelen nodig.
 - b. Het overleg functioneerde goed.

De impact op de besluitvorming was minder groot dan in 2017.
3. Captatieverbod
 - a. Naar communicatie en handhaving was een algemeen verbod wel duidelijk, maar niet steeds of overall wenselijk. Enige differentiatie over de provincie zou welkom geweest zijn.
 - b. Een andere afbakening dan de provinciegrenzen was onbespreekbaar.

Nochtans was een van de aanbevelingen in de evaluatie van 2017: *Duidelijk kaartmateriaal en een gebiedsomschrijving op niveau van de gemeente (en niet van het ambtsgebied van de waterbeheerder) zijn quick-wins.*
 - c. Captatieverbod is/wordt te lang aangehouden in West-Vlaanderen.

In grote delen van West-Vlaanderen viel er in de loop van augustus tussen de 85 en 105 liter (per m²) neerslag. Dit is meer dan gemiddeld.

Een captatieverbod is een noodmaatregel in een crisissituatie. Vanaf eind augustus kunnen we in West-Vlaanderen niet meer spreken van een crisissituatie. Alle parameters staan weliswaar nog niet op 'normaal', zoals zoutwaarden in de polders en stand grondwater. Daar is echter wat meer tijd voor nodig en de ervaring in 2017 heeft geleerd dat deze parameters zich zeer goed herstellen in de loop van het najaar/winter.

Er is in september geen grote nood aan water. Voor wie wel water nodig heeft, heeft een captatieverbod verstrekken (economische) gevolgen. Door de globaal beperkte watervraag is er ook geen gevaar dat het watersysteem overbevoerd

wordt.

De regenbuien van augustus hadden aan landbouwers de gelegenheid kunnen bieden om de watervorraden opnieuw te aan te vullen.

Het aanhouden van het captatieverbod kan ook contraproductief werken. Zolang er geen oppervlaktewater kan getapt worden, zolang zal er extra druk zijn op het grondwater. Het is niet ondenkbeeldig dat boeren zich bevoorraden met grondwater omdat het capteren van oppervlaktewater niet mag.

d. Verlamming

Een algemeen captatieverbod brengt een soort verlamming met zich mee. Captatiemogelijkheden, die naar de geest van het besluit, er niet onder vallen, vallen toch stil, omdat men er van uit gaat dat deze voortaan ook verboden zijn.

bvb: kleiputten Egem, onbemand zuiveringsstation Aquafin Ledegem/Wevelgem

e. Blauwalgen

Het is belangrijk om de problematiek van de blauwalgen goed op te volgen. Het is vandaag onvoldoende duidelijk hoe dit gebeurt en hoe accuraat dit gebeurt. Echter de blauwalgen zijn onvoldoende motivatie om een algemeen captatieverbod te handhaven.

4. Berekening 's nachts

a. De tijdspanne (20u00-8u00) voor de landbouwers was te kort, dit is niet haalbaar.

In combinatie met de uren voor captatie uit de bevaarbare waterlopen (6u00 – 22u00) was er slechts een beperkte tijdspanne waarbij water kon aangevoerd worden (niet iedereen beschikt over een waterbuffer bij het perceel). Dit heeft geresulteerd in veel nachtelijke transporten, met her en der overlast tot gevolg voor de buurtbewoners.

b. Uitzonderingen.

Voor een aantal teelten was beregenen overdag absoluut noodzakelijk: chrysanten onder afdekking, stekken van aardbeien, planten van aardbeien.

Door geen uitzonderingen te voorzien, werden deze landbouwers in een rechtsonzekere situatie geduwd en waren ze afhankelijk van de goodwill van de handhavers.

c. Discussie of 's nachts beregenen efficiënter is dan overdag.

Deze discussie moet verder uitgeklaard worden. Waarschijnlijk wel onderscheid tussen volgroei (bodem volledig bedekt) en een jong gewas.

d. Deze beperkingen heeft ook gewilde of ongewilde effecten voor het watergeven, bvb aangeplante bomen aan wegen

5. Alternatieve waterbronnen

a. Er was minder watertransport dan vorig jaar. Het bewustzijn van de kostprijs van watertransport is gegroeid met de ervaringen van 2017.

b. Longlist van alternatieve (private) plassen is gemaakt.

c. De mogelijkheden in het midden van West-Vlaanderen en de Westhoek zijn heel beperkt, daar waar de grootste watervraag is.

d. Roksem kende een redelijk succes

- afstand weegt snel door

- ligt niet in een gebied met de grootste watervraag

e. De landbouworganisaties werden bevroegd, er kwam geen signaal voor het openen van extra putten (rekening houdend met de vaststelling dat de mogelijkheden niet zo

groot zijn en dat heel wat putten een of ander beschermd statuut genieten (bv natuurgebied)).

- f. Niet alle alternatieven werden gepubliceerd op de website.
Alleen bij een voldoende aanbod van water en vlotte toegankelijkheid, werd dit op de website geplaatst.
Een kleiner aanbod of bij moeilijke toegankelijkheid werd er met het gemeentebestuur (schepenen/burgemeester) afgesproken om dit lokaal bekend te maken onder de landbouwers.

6. Handhaving

- a. Er werden minder problemen gemeld op het terrein in vergelijking met 2017.
- b. Ook op het infopunt kwamen er weinig vragen van politie binnen (wat anders was in 2017). Dit kan er op wijzen dat de maatregelen en de gebiedsafbakening duidelijker waren.

7. Kennis

- a. Indicatoren
De indicatoren die op Vlaams niveau gehanteerd worden, moeten herbekeken worden waardoor de start van de crisis op papier ook overeenkomt met wat we als waterloopbeheerder op het terrein ervaren.
Ook het neerschalen van de crisis moet verder geregeld worden. Dat we nu nog altijd, half september in de oranje fase (en dus in alarmfase) zitten duurt naar mijn aanvoelen te lang.
- b. Economische impact.
Er is weinig of geen zicht op de economische impact van de genomen maatregelen, in het bijzonder van het captatieverbod.
- c. Natuur
Er is te weinig kennis over de impact van de droogte op natuur. Vorig jaar werd gesteld dat de natuur zich goed hersteld heeft van de droogte. Nu is een van de argumenten dat er maatregelen moeten genomen worden om de natuur te beschermen. In welke mate is een droogteperiode inderdaad nefast voor natuur en welk type natuur leidt hier het meest onder?
- d. Herstel
er is te weinig kennis over hoe, hoe snel en in welke mate het watersysteem zich herstelt na een droogtecrisis. De crisismaatregelen worden over een langere periode aangehouden met als argument dat het watersysteem nog onvoldoende hersteld is. Bevorderen deze maatregelen het herstel? Zo ja, in welke mate? Zijn dit de goede maatregelen om herstel te bewerken?
- e. Blauwalgen.
Het is onduidelijk voor welke toepassingen water met een besmetting van blauwalgen nog kan gebruikt worden. Irrigatie? Industriële toepassingen?

Lieven Louwagie

Kabinet gedeputeerde Bart Naeyaert

13 09 2018

4. Zuidijzerpolder

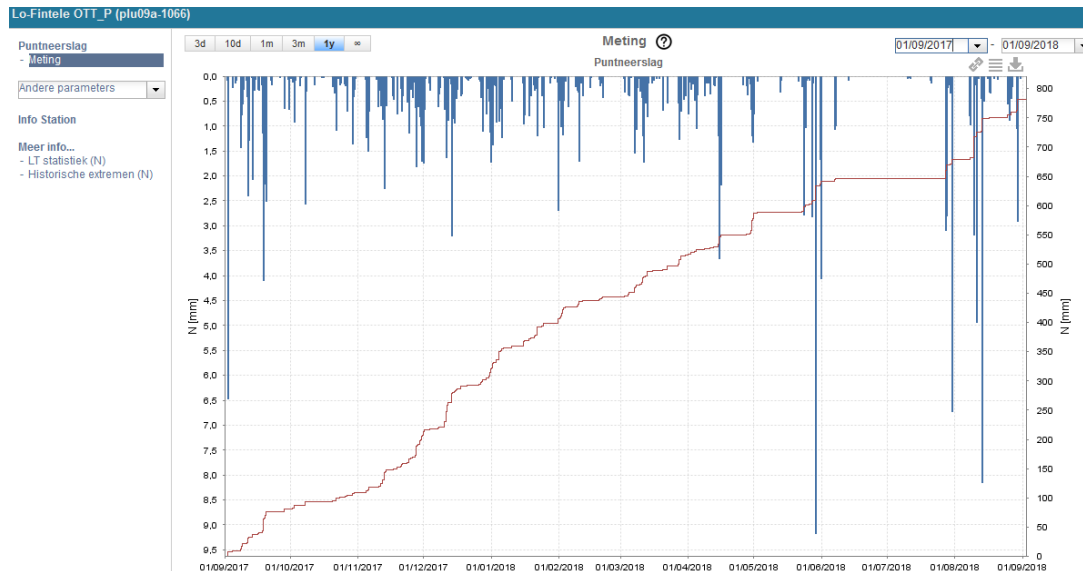
Evaluatie aanpak waterschaarste Provincie West-Vlaanderen

Analyse opgemaakt door het bestuur van de Zuidijzerpolder tijdens de bestuursvergadering van 04/09/2018

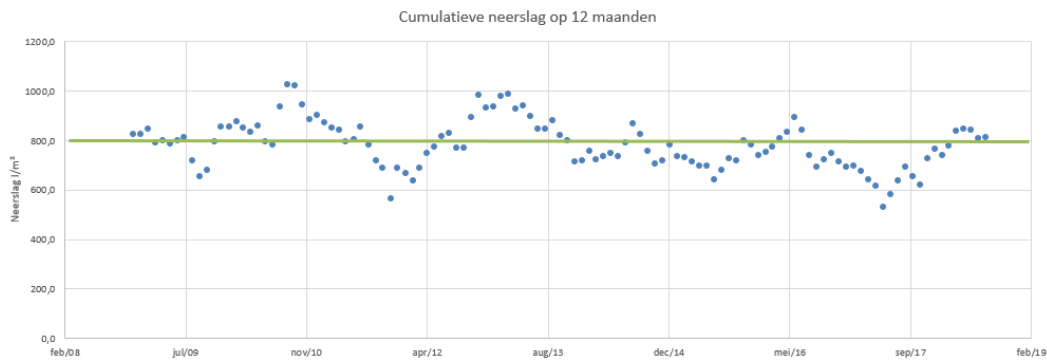
Neerslag en waterschaarste

Het referentiepunt voor de neerslag binnen de Zuidijzerpolder is de pluviometer aan de Fintele te Lo-Reninge. Om een correct beeld te krijgen van de neerslagverdeling moet dit geëvalueerd worden op basis van 1 jaar. Na de waterschaarste van 2017, die duurde tot juli, volgde een relatief nat najaar en voorjaar. Tot begin mei was er zelfs geen sprake van waterschaarste. De grondwaterreserves werden aangevuld en ook de private putten stonden op peil. Echter in een cruciale periode van de gewasgroei juni-juli viel er nauwelijks neerslag (1/06 t.e.m. 25/07: 4,7 mm/m²). De combinatie met een aanhoudend hoge druk gebied boven Brittannië zorgde ervoor dat de gewassen in acute watersnood raakten. Vanaf 26 juli begon het opnieuw te regenen, al was er wel een sterk regionaal verschil betreffende de hoeveelheden. Het 12-maandelijks gemiddelde bleef echter nagenoeg constant.

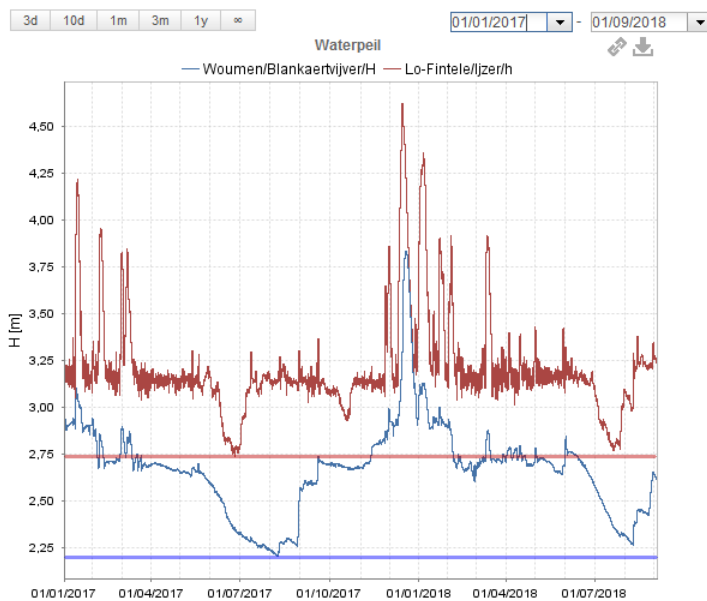
De peilen van de IJzer en de Blankaart daalden naar analogie met 2017. De beperkende maatregelen zorgden ervoor dat het minimum peil in 2018 iets hoger was dan in 2017.

Figuur 1: Cumulatieve neerslag gemeten te Fintele (Lo-Reninge) @waterinfo.be

Figuur 2: Maandelijks evolutie cumulatieve neerslag te Fintele (Lo-Reninge) ©Zuidijzerpolder

Figuur 3: Waterpeil IJzer (Fintele) en Blankaertvijver in de periode 1/01/2016 t.e.m. 01/09/2018 ©waterinfo.be

Verzilting

De verzilting van het oppervlaktewater in de kustpolders blijft een belangrijk aandachtspunt. Al dient hierbij wel aangevuld te worden dat de problematiek in de Westhoek dit jaar minder uitgesproken was dan in 2017. Het grootste verschil was het relatief nat najaar 2017 en voorjaar 2018. Zowel de Zuidijzerpolder als de Westkustpolder anticipeerden goed en zorgden ervoor dat er maximaal zoetwater werd vastgehouden in het voorjaar. Dit resulteerde in geleidbaarheidsmetingen die beduidend lager waren dan 2017.

De pieken die alsnog werden gemeten zijn voornamelijk waargenomen in waterlopen tegen de kustlijn. Dit zijn zones waar de grens tussen zout- en zoetwater ondiep zit, of waarbij rechtstreeks via lozingskanalen zeewater binnensijpelde.

Belangrijker is vast stellen dat binnen West-Vlaanderen iedereen zich bewust geworden is van de verziltingsdruk. Waar in 2015 enkel de Zuidijzerpolder in het bezit was van een geleidbaarheidsmeter, hebben ondertussen alle polders hun eigen toestel aangekocht. Zo is ondertussen een vast netwerk ontstaan van meetpunten die door verschillende waterbeheerders worden gemonitord. Door het analyseren van de meetgegevens blijkt welke waterlopen gevoelig zijn aan verzilting en welke factoren de graad van verzilting beïnvloeden (zoutwaterkwel, lozing

bedrijfsafvalwater, instroom zeewater, ...). Dit stelt de waterbeheerders in staat de nodige preventieve maatregelen te nemen of uit te werken.

Blauwalgen

Het polderbestuur heeft een aantal bedenkingen bij de thematiek van de blauwalgen. Blauwalgen zijn bacteriën die tijdens de bloei toxines vrijgeven die schadelijk zijn voor mens en dier. Hierover is ondertussen internationaal voldoende wetenschappelijk bewijs. Er kunnen verschillende toxines worden geproduceerd: neurotoxines, cytotoxines, hepatotoxines en irriterende stoffen (dermatotoxines). Bij blootstelling kunnen de gevolgen variëren van irritaties, hoofdpijn, maag- en darmklachten tot grotere gezondheidsproblemen (carcinogene effecten, ...). Gelet de potentiële gevolgen is het toepassen van een voorzorgsprincipe begrijpelijk.

De problematiek is trouwens niet nieuw. In het verleden werden er bijvoorbeeld in de Dikkebusvijver regelmatig cyanobacteriën gemeld. Warm en stilstaand water in combinatie met eutrofiëring lijkt de ideale broedplaats voor deze bacteriën. Wanneer de temperaturen terug afnemen en er nieuwe doorstroom ontstaat verdwijnen de blauwalgen opnieuw.

Waar het bestuur echter wel zijn bedenkingen bij heeft is het afwegingskader dat in 2018 werd toegepast. Zo werd hoofdzakelijk oppervlaktewater geanalyseerd in de bevaarbare waterlopen, waar visueel reeds een vermoeden was van de bacteriën. Het is met andere woorden niet uitgesloten dat ook veel onbevaarbare waterlopen, vijvers en private putten geïnfecteerd waren met deze bacterie. De Zuidijzerpolder vroeg tot tweemaal toe de laboanalyses op bij de Vlaamse Milieumaatschappij van de stalen genomen in het kanaal Ieper-IJzer. De resultaten werden op heden nog niet vrijgegeven.

De WHO (Wereldgezondheidsorganisatie) bepaalde in het verleden de norm voor Microcystine in drinkwater. De maximale toegestane hoeveelheid Microcystine in drinkwater bedraagt 1µg/l en voor zwemwater 20µg/L. Op 8 augustus analyseerde De Watergroep op het kanaal Roeselare-Ooigem vijf stalen op de aanwezigheid van blauwalgen. Slechts in één staal werd effectief aanwezigheid van Microcystine vastgesteld, waarbij de waarde (0,146 µg/L) nog ver onder de norm lag voor drinkwater.

Dit voorbeeld toont aan dat het belangrijk is om binnen de expertengroep open te communiceren over de laboresultaten. Nogmaals hiermee willen we niet beweren dat een verbod niet gerechtvaardigd was. Mogelijks lagen de resultaten ook effectief boven de norm, alleen is de kans groot dat door het niet vrijgeven van de analyseresultaten argwaan opgewekt wordt bij diverse actoren.

Het bestuur van de Zuidijzerpolder vraagt dan ook de nodige initiatieven te nemen om de problematiek rond blauwalgen verder wetenschappelijk te onderzoeken. Net zoals bij de verzilting moet er op regelmatige basis stalen geanalyseerd worden op een aantal vast gelegde locaties. Als dusdanig kunnen trends worden waargenomen en kan de waterbeheerder bepaalde acties ondernemen om de bloei van de algen te vermijden. Indien bijvoorbeeld blijkt dat de concentratie toxines toeneemt in een bepaalde waterloop, kan er doorstroom gecreëerd worden om de bloei tegen te gaan. Het is niet uitgesloten dat het langdurig vasthouden van oppervlaktewater tijdens de waterschaarste de algenbloei in de hand werkte.

Evaluatie genomen maatregelen

Het bestuur van de Zuidijzerpolder is algemeen positief over de genomen maatregelen. Het beleid werd op basis van de werkpunten in 2017 aangepast.

Een belangrijke wijziging t.o.v. 2017 was de keuze om meteen over te gaan naar een algemeen captatieverbod. Waar in 2017 het captatieverbod nog begon met drie polders en steeds verder werd opgeschaald, werd nu een keuze gemaakt om de beperkingen meteen van toepassing te maken voor de Provincie. Het opschalen naar Provinciaal niveau ontmoedigt het zogenaamd watertoerisme en ook wat betreft de handhaving is de afbakening veel duidelijker.

De Zuidijzerpolder oordeelt dat de keuze om het verbod enkel in te stellen op de onbevaarbare waterlopen een goede keuze was. De gebruikers wordt duidelijk gemaakt dat de voorraad oppervlaktewater niet oneindig is, terwijl hen wel nog een alternatief wordt aangereikt via de bevaarbare waterlopen. Binnen de Zuidijzerpolder werd onmiddellijk vastgesteld dat er nauwelijks nog werd berekend. De voornaamste reden lijkt de kostprijs voor het transport van water. Het dure kostenplaatje van 2017 voor externe aanvoer van oppervlaktewater, zorgde voor een zekere berusting binnen de landbouwsector. Teelten met een kleine winstmarge werden niet meer berekend.

Ook het beperken van de duur voor berekening was goed, hoewel je waarschijnlijk eindeloos kan debatteren over de efficiëntie van het beregenen 's nachts of overdag. Opnieuw wordt er een opening gecreëerd voor landbouwers die beschikken over eigen waterbronnen of landbouwers die toch water wensen te transporteren uit de bevaarbare waterlopen. Het behouden van een openingskader vermijdt situaties zoals in 2017 waarbij men illegaal water capteert om vervolgens met gedoofde lichten op de openbare weg te rijden.

Een aandachtspunt is echter de toegankelijkheid van de bevaarbare waterlopen. Binnen de Zuidijzerpolder zijn er slechts 3 locaties die veilig toegankelijk zijn voor watertransport vanuit de bevaarbare waterlopen (IJzer en kanaal Ieper-IJzer). De Zuidijzerpolder is voorstander om deze locaties bij het publiek bekend te maken, al is het maar om de veiligheid van andere passanten niet in het gevaar te brengen. De argumentatie van de Vlaamse Waterweg om de punten niet publiek bekend te maken wordt niet gevolgd. Ook de Vlaamse Waterweg heeft belang bij een goede aanduiding van de beschikbare locaties. Zo wordt vermeden dat landbouwers over of langs jaagpaden rijden om water te onttrekken.

Wat echter voor behoorlijk veel onbegrip zorgde was het feit dat niet mocht worden onttrokken uit onbevaarbare waterlopen die in rechtstreekse verbinding staan met de IJzer. Voornamelijk in de IJzervallei zijn veel onbevaarbare waterlopen gelegen die in open verbinding staan met de IJzer. Het water dat men wenst te onttrekken is m.a.w. hetzelfde water dat men 100m verderop uit een bevaarbare waterloop kan capteren. Met dat verschil dat de zijwaterloop veel toegankelijker is, door bijvoorbeeld het kruisen van een openbare weg. In de Zuidijzerpolder zijn er diverse voorbeelden (Kallebeek WY.19, Iepkenbeek WY.15, Poperingevaart WY.11, Boezingegracht WY.10, enz.). De moeilijkheid schuilt er echter in waar het onderscheid zich bevindt tussen het vlak gebied (dat in open verbinding staat) en het afstroomgebied (dat boven het peil van de bevaarbare waterloop is gelegen). De waterbeheerder is echter goed geplaatst om op basis van zijn terreinervaring te bepalen tot waar gecapteerd mag worden. Vandaar dat wij pleiten voor een kaart, waarop duidelijk wordt aangegeven waar gecapteerd kan worden op de bevaarbare waterlopen en waar eventuele

uitzonderingen zijn gelet de onbevaarbare waterloop in open verbinding staat met de bevaarbare waterloop.

Betreffende de handhaving is de Zuidijzerpolder over het algemeen tevreden. Het aantal pv's ligt vermoedelijk in de lijn van 2017, al is onze indruk dat het captatieverbod wel beter werd opgevolgd. Er blijven spijtig genoeg enkele hardnekkige overtreders die menen dat het verbod voor hen niet van toepassing is. Zo werd langs de Sint-Jansbeek in Langemark nog steeds verder beregend. De politionele straffen (boetes tot 1.600 euro) blijven licht, waardoor sommigen het risico blijven nemen. De boete weegt in sommige gevallen niet op tegen het potentieel financieel risico bij een nul-opbrengst. Daarom is de Zuidijzerpolder voorstander om voor de professionele landbouw de bestraffing over te nemen die gangbaar is bij de mestbank. Hierbij wordt rechtstreeks ingehouden op de subsidiebijdrage van de betrokken landbouwer.

Evaluatie droogtecommissie

Naar aanleiding van de waterschaarste in 2017 werd de droogtecommissie opgericht. Deze commissie wordt bij schaarste bijeengeroepen om op basis van een aantal objectieve criteria adviezen uit te werken voor de Provinciale stuurgroepen. Het concept is duidelijk en de criteria houden steek. Alleen moeten we vaststellen dat de gegevens waarop men zich baseert verouderd zijn. De informatiedoorstroom naar Brussel gaat met andere woorden onvoldoende snel, waardoor in de Provincie West- en Oost-Vlaanderen reeds vroeger beperkingen werden opgelegd. Ook de communicatie verloopt hierdoor ongelukkig. Bovendien moeten we opletten met de diverse alarmfases die in de media worden verspreid. Zo werden bijvoorbeeld de alarmfases van de droogtecommissie geregeld verward met deze van de drinkwaterproducenten.

De adviezen die de droogtecommissie formuleert zijn eveneens rigide. Doordat men bij voorkeur één advies formuleert op Vlaams niveau mist men de voeling met de plaatselijke waterhuishouding. Het is daarom cruciaal dat de Provinciale stuurgroepen de eindbeslissing blijven nemen. Zeker in West-Vlaanderen is dit cruciaal omdat de beslissingen over de bekkenstructuren heen gaan.

Opheffing van het captatieverbod

In 2017 werd het captatieverbod relatief snel terug opgegeven. De neerslag in augustus was nochtans vergelijkbaar. Gelet de droogte zich dit jaar in gans Vlaanderen voordeed en in augustus voornamelijk de Westhoek gezegend werd met neerslag blijft het advies van de droogtecommissie van kracht. Dit belemmert het strategisch afschakelen van het captatieverbod. De peilen in de waterlopen van het IJzerbekken zijn nagenoeg normaal. Ze werden zelfs gedurende augustus kunstmatig hoog gehouden, waardoor momenteel een afwijking aangevraagd werd om het peil van de IJzer tijdelijk onder zijn streefpeil te houden. Het lijkt dan ook contradictorisch dat het captatieverbod momenteel nog niet in vraag werd gesteld.

Met name naar de toekomst toe is het belangrijk om ook op dat vlak een duidelijk afwegingskader te definiëren. Voor de Zuidijzerpolder is de grens duidelijk. Wanneer het peil van de IJzer onder 2m90 TAW gaat en de vraag naar oppervlaktewater blijft is een captatieverbod noodzakelijk. Wanneer het peil van de IJzer terug op streefpeil is en de Blankaartvijver terug werd aangevuld, is een opheffing bespreekbaar. Eenzelfde richtkader moet uitgewerkt worden voor de andere deelbekkens. Op die manier is het naar buitenstaanders ook vlotter te argumenteren waarom wel of niet voor beperkende maatregelen wordt geopteerd.

Tot slot wensen wij alle partners binnen de stuurgroep te bedanken voor het constructief overleg en de goede samenwerking. De stuurgroep maakte belangrijke stappen vooruit in vergelijking met 2017. Wij hopen dat de Provincie West-Vlaanderen koptrekker blijft in het Vlaams Waterbeleid. Daarom kijken wij ook reikhalzend uit naar nieuwe initiatieven om de zoetwaterbeschikbaarheid in de Provincie te verhogen. Proefprojecten zoals het toepassen van ASR (aquifer storage en recovery) nabij het Waterproductiecentrum van de Blankaart of kunstmatige infiltratie in de zandkreek van Avekapelle moeten verder worden onderzocht. Ook daar kan de Provincie West-Vlaanderen een pioniersrol in vervullen.

Namens het polderbestuur,

Pieter-Jan Taillieu (get.)
Ontvanger-griffier

Frank De Poortere (get.)
Dijkgraaf

5. Middenkustpolder

WATERSCHAARSTE ZOMER 2018 - EVALUATIEVERSLAG

OORZAKEN

In vergelijking met vorig jaar, was het voorjaar van 2018 minder droog. In de regio Oudenburg viel in mei nog 94mm neerslag. Maar de buurgemeenten hadden in mei wat minder neerslag. De boosdoener was de maand juni met zo goed als geen neerslag, in één van de belangrijkste groeimaanden. En dit in combinatie met hoge temperaturen.

Maand	2017	2018	Gemiddelde
maart	33	75	70
april	13	111	51
mei	55	94	66
juni	9	2	71
juli	72	12	73
augustus	147	104	79

CHRONOLOGIE VAN DE FEITEN

Op 12 juli 2018 wordt door de Gouverneur een overleg georganiseerd met alle betrokken partners. Binnen het gebied van de Middenkustpolder zijn de waterpeilen nog nagenoeg normaal. Er wordt binnen het gebied nog bevoeid vanuit het kanaal Plassendale-Nieuwpoort. De zoutgehaltes in de waterlopen stijgen wel ten opzichte van de metingen de maand juni. Er wordt opgeroepen spaarzaam met water om te gaan.

Een toestandsbeoordeling volgt een week later op 19 juli 2018. De zoutwaarden in de waterlopen blijven stijgen, maar niet in de mate van de droogteperiode in de zomer van vorig jaar. De weersverwachtingen voorspellen echter dat de warme droge periode blijft aanhouden waardoor wel meer water gecapteerd wordt uit de polderwaterlopen. Maar er is heel wat minder watertransport dan vorige zomer. Een aantal polderwaterlopen worden nog bevoeid vanuit het kanaal Plassendale-Nieuwpoort. Het peil op het kanaal Plassendale-Nieuwpoort staat ca.15 lager dan haar normale peil. De Gouverneur beslist na overleg met alle aanwezige partners een oppompverbod op te leggen uit alle onbevaarbare waterlopen over de volledige provincie West-Vlaanderen. Uit bevaarbare waterlopen kan nog water gecapteerd worden en het besproeien van percelen is enkel toegelaten tussen 20u en 8u. De Provincie gaat op zoek naar alternatieve waterbevoorrading. In analogie met vorig jaar wordt de waterput "De Kluiten" gelegen langs de Zeeweg te Roksem opengesteld. Met toelating van de eigenaar Noël Senesael uit Oudenburg kan maximaal 32.000m³ water gecapteerd worden. Dit wordt op 21 juli 2018 vastgelegd bij een politiebepsluit door de Gouverneur. Aanvragen moeten binnenkomen en goedgekeurd worden door de Middenkustpolder. Onze diensten dienen ter plekke toezicht te houden en de gecapteerde volumes bij te houden.

Die volumes vallen volgens de VMM onder de heffing op de winning van grondwater en zullen rechtstreeks geïnd worden bij de desbetreffende landbouwers.

Op het crisioverleg van 25 juli 2018 blijven de genomen beperkende maatregelen van 19 juli 2018 van kracht. Er is in die periode nog steeds geen neerslag gevallen. Op een aantal plaatsen blijven de zoutgehaltes stijgen. De peilen in de polderwaterlopen dalen en een aantal watercaptatiepunten op het kanaal Plassendale-Nieuwpoort worden opengezet ter bevoorrading van drinkwater voor de dieren op de weiden. Er zijn heel wat minder problemen naar handhaving toe ten opzichte van de

droogteperiode van 2017. Intussen werden een 6-tal aanvragen ingediend tot het capteren van water uit de private put “De Kluiten” te Roksem.

Eind juli valt in onze regio zo’n 10mm neerslag. Alle watercaptatiepunten op het kanaal Plassendale-Nieuwpoort staan dicht. De zoutwaarden dalen op een aantal plaatsen. Dagelijks wordt ’s avonds water opgehaald in de waterput “De Kluiten” te Roksem onder toezicht van onze diensten. Op het overleg van 1 augustus 2018 blijven de beperkende maatregelen nog wel van kracht, wat een noodzaak is. Maar de tijdsperiode van het sproeiverbod wordt gewijzigd, dit van 18u tot 10u.

Een volgend overleg bij de Gouverneur wordt vastgelegd op 17 augustus 2018. Intussen is er in onze regio zo’n 67 mm neerslag gevallen in de maand augustus. De polderwaterlopen staan hierdoor op de meeste plaatsen opnieuw op hun normale peil. Ook de zoutwaarden dalen, op één uitzondering na. Het peil op het kanaal Plassendale-Nieuwpoort staat op 3,72m TAW, dit is beneden het normale peil. Er is geen aanvoer meer op dit kanaal omwille van de problematiek van blauwalgenkolonies. Een captatieverbod wordt opgelegd op een aantal bevaarbare waterlopen. In de private waterput “De Kluiten” te Roksem werd intussen 1.879m³ water gecapteerd onder toezicht van de Middenkustpolder. Er komen geen bijkomende aanvragen meer binnen en wordt er niet meer gecapteerd.

EVALUATIE

De overlegstructuur onder het voorzitterschap van de Gouverneur heeft haar nut bewezen. Dit door de evaluatie en ervaringen van droogteperiode van de zomer van 2017. Vorig jaar dienden de polderbesturen aan de alarmbel te trekken, en hadden een aantal reeds een captatieverbod ingesteld. Dit jaar werd nog voor de alarmsituatie overlegd. Er was al een meer duidelijke communicatie via de provinciale website waterschaarste.be. Er werd echter minder berekend en water gecapteerd vanuit de onbevaarbare waterlopen. Het voorjaar (april-mei) was minder droog. Ook de handhaving was totaal verschillend met deze van 2017. Het verbod was van het eerste moment voor de volledige Provincie West-Vlaanderen van kracht. Dit was een duidelijke, handhaafbare besluitvorming. Wie nog nood had om water te capteren kon dit nog vanuit de bevaarbare waterlopen. Moeilijk hierbij zijn dan wel de open verbindingen van onbevaarbare waterlopen met de bevaarbare. In onze Polder is dit dan de open verbinding van de Bourgognevaart (Eernegem-Bekegem) – Moerdijkvaart (Gistel-Oudenburg) die in open verbinding staan met het kanaal Plassendale-Nieuwpoort.

Het openstellen van de private put “De Kluiten” kon vlot geregeld worden. De werkwijze werd volledig overgenomen van deze van vorig jaar. Hierdoor kon deze onmiddellijk worden opengesteld. In totaal werd 1.879m³ water gecapteerd door 6 aanvragers. Vorig jaar werd echter maar 478m³ opgehaald. Met dank aan de eigenaar Noël Senesael uit Roksem om zijn privaat domein hiervoor open te stellen.

Besluitend kunnen we zeggen dat het captatieverbod opnieuw heel drastisch maar dan ook noodzakelijk was met een duidelijke verbetering in communicatie en handhaving ten opzicht van de droogteperiode van 2017. Het integraal overleg met alle waterbeheerders en betrokkenen onder leiding van de heer Gouverneur werpt zijn vruchten af.

6. Westkustpolder

A. bevindingen aanpak zomer 2018

1. start van overleg en maatregelen 2018

- de droogteperiode begon in tegenstelling tot vorig jaar pas in het voorjaar
- de overlegroendes/maatregelen namen in de tweede helft van juli 2018 aanvang = 1 maand later dan vorig jaar en dat was, gezien de gunstiger Ausgangssituatie, ok

voorstel :

invoeren van preventieve/beschermdende maatregelen

- Eens het water is opgepompt voor beregening, is er voor de rest van het seizoen geen drinkwater meer voor het vee in de weiden. Dit tekort aan drinkwater zal een impact hebben op de toekomstige landbouwvoering met als gevolg een verdere afname van het areaal grasweiden en een toename van hooi- en akkerland.
- Door uitdroging worden de oevers van de waterlopen verzwakt met oeverafschuivingen tot gevolg. Het herstel van die oevers is duur en nefast voor de ecologie.

2. overlegplatform/-groep

- in de overleggroep is een overheersende stem over en voor groententeelt hoorbaar;
- zeker in de polders is veeteelt van oudsher minstens even belangrijk zij het niet belangrijker;
- toeristische sector ontbreekt: naast landbouw toch ook een grote economische pijler van onze streek in de zomer;
- waarom geen vertegenwoordiging van de gemeenten ?

3. communicatie

infopunt 'waterschaarste'

voorstel :

- kan overzichtelijker
- nog te weinig gekend

4. belang van grote wateraders

Meer nog dan in 2017 is pijnlijk duidelijk geworden dat de westelijke polders te zeer **afhankelijk zijn van de aanvoer via de bevaarbare waterlopen.**

De lokale wateraders moeten daarom een grotere bergingscapaciteit krijgen om periodes te overbruggen waarin de aanvoer wordt stopgezet.

Optimalisatie van buffermogelijkheden dringt zich op, zeker daar waar zich **opportunities** voordoen.

-verbreding van de Grote Beverdijkvaart . De gronden zijn reeds ingenomen, de bruggen zijn al decennia geleden aangepast, enkel het grondwerk dient nog uitgevoerd te worden. Het argument als zouden de kosten niet opwegen tegen de baten, zou na het tweede droogtejaar met torenhoge landbouwschade toch voorgoed van de baan moeten zijn?

- aanleg van een sifon die het bekken van het Langeleed verbindt met de Koolhofput Tot ver in de zomer wordt zuiver duinenwater via het Langeleed afgevoerd naar zee. Het opsparen van dit water is niet de ultieme oplossing en al helemaal niet voor de volledige polder gedurende een langere droogteperiode, maar een verdubbeling van de bevoelbare oppervlakte is zeker haalbaar.

Ook de bestaande effluentkoker in Wulpen kan ingezet worden om water van het Langeleed over te brengen naar de polder.

Deze initiatieven zijn nuttig zowel in periodes van waterschaarste als van wateroverlast.

De polder moet echter vaststellen dat de voorstellen en initiatieven op weinig bijval kunnen rekenen. Voorstellen voor grotere bufferinrichtingen (4000 m²) nota bene op percelen van de overheid die voor dat doel werden verworven, worden van de baan geschoven als te miniem en met weinig impact, terwijl kleinschalige private initiatieven door diezelfde overheden buffer-/infiltratievoorwaarden krijgen opgelegd (watertoets).

Overheden hebben een voorbeeldfunctie en moeten hun verantwoordelijkheid opnemen.

5. handhaving

Zelfde opmerkingen als vorig jaar :

voor verbetering vatbaar : de geldboetes zijn te gering – er is weinig of geen controle

voorstel :

inbeslagname van het gebruikte materiaal

B. de toekomst

1. opstart

vroeger bergen en conserveren

=> maart/april

geleidbaarheid van de bevaarbare waterlopen is dan nog ok

De Westkustpolder dringt erop aan dat polders de bevoegdheid zouden blijven behouden om vervroegde maatregelen te mogen treffen (beregeningsstop) in functie van conservatie van drinkwater voor graasvee.

2. verbreden van de bestaande grote aders

IJzer

Grote Beverdijkvaart : onteigening is rond, bruggen zijn aangepast, maar de verbreding blijft uit ...

3. bijkomende kunstwerken

- ophouden van water in hellend gebied + participatie, betrokkenheid en bewustmaking van de burger
- meer vulplaatsen om het capteren veiliger te laten verlopen (verkeersveilig, minder schade en morsen)
- meer inlaatpunten vanuit de bevaarbare waterlopen (belang van inlaatconstructies vooral in het voorjaar)

4. herstel van het (fijnmazig) grachtenstelsel

- meer bergingscapaciteit
- meer mogelijkheden om water op te houden of te verdelen, niet in het minst buiten polder waar de groententeelt geconcentreerd is
- staat in het DIW, maar blijft dode letter

5. zelfvoorziening

- verantwoordelijkheid voor landbouw, industrie, gemeenten, huishoudens...
- minder waterbehoevende teelten en activiteiten en/of voldoende reservoirs

6. handhaving

on the field

- verbod op nachtelijke transporten : de chauffeurs in dienst van loonwerkers werken 18 u per dag (normale dagtaak + watertransporten 's nachts), zijn oververmoeid en in vele gevallen nog piepjong. De veiligheid van de chauffeurs, maar ook van andere mensen komt in het gedrang.
- inbeslagname van het captatiemateriaal

Structureel

- Een polder beschikt over weinig middelen en mensen. De ingelanden zorgen grotendeels zelf voor de financiering van de werking. Het bestuur en personeel van de Westkustpolder hebben zich gedurende de droogteperiode volledig moeten toelagen op de opvolging van de maatregelen, zoutmetingen, peilmetingen... De maatregelen werden door de Westkustpolder heel strikt opgevolgd. De inname vanuit de bevaarbare waterlopen is onmiddellijk stopgezet. De captaties in de polder gebeuren echter hoofdzakelijk door groentetelers van buiten de polder. De ingelanden van de polder zijn er dan ook allerminst over te spreken dat er uiteindelijk niet voldoende oppervlaktewater meer beschikbaar was om hun vee van drinkwater te voorzien.
- Als die mensen van buiten de polder dan ook nog eens ongestraft de maatregelen aan hun laars lappen, zijn confrontaties in de toekomst nauwelijks uit te sluiten.

7. specifiek voor de waterloopbeheerders:

- vastleggen van minimumpeilen in functie van het behoud van een drinkwatervoorraad
- uniform captatiebeleid uitgewerkt door de polders

8. criteria vastleggen

- welke toepassingen zijn prioritair en tot hoever wordt het verbruik van lager geprioriteerde toepassingen toegestaan? (drinkwater voor de mens, voor graasvee, voor vee op stal, berekening van gras, van vlas in de bloei, van bloemkolen, water voor recreatie, voor pleziervaart, minimumpeil ter bescherming van de waterloop en haar oevers...)

Sommige landbouwers hebben wekenlang gras besproeid.

7. Agentschap voor Natuur en Bos

- het was relatief minder erg in West-Vlaanderen versus de rest van Vlaanderen. Mogelijk zijn er al wat lessen getrokken uit de droogte van 2017, waar W-VI de zwaarst getroffen provincie was.

- wat betreft brandcodes zijn er (bij mijn weten) geen duidelijke afsprakenkader ikv noodplanning. In Antwerpen en Limburg staat dit op punt en is de brandfase geobjectiveerd op basis van een aantal fysische parameters. Verder ligt een en ander vast in een BNIP. Dit relateert de brandfases aan inzet en paraatheid van de betrokken hulpdiensten (vnl brandweer).

- doordat de droogte later in het seizoen kwam – en dus het broedseizoen grotendeels voorbij was – was de directe schade naar natuur ook iets minder groot dan in 2017. Desalniettemin is er sprake van veel sterfte bij nieuwe aanplantingen en hebben bepaalde boomsoorten (vb beuk) en vegetatietypes (vb heide) sterk afgezien. Mocht de situatie zich herhalen in de komende jaren is het goed denkbaar dat we op die manier bepaalde boomsoorten en vegetaties gaan verliezen.

- het draagvlak (bewustzijn) voor structurelere maatregelen is volgens mij wel gestegen. Teeltbeperkingen richting teelten die veel beregening nodig hebben, kunnen nu m.i. wel overwogen worden. In de polders moet bekeken worden in hoeverre het te verantwoorden is de grondwatertafelverlaging af te stemmen op de bewerkbaarheid van laaggelegen percelen. Veelal zijn dit in akker omgezette graslanden, die een sterkere drainage vereisen dan die voormalige graslanden. In het algemeen moet kunnen bekeken worden of we in de polders structureel geen hogere peilen kunnen aanhouden teneinde een grotere buffer te hebben tegen de verzilting.

8. Aquafin

Vanuit Aquafin worden wij in droogteperiodes gecontacteerd vanaf het ogenblik dat captatie uit oppervlaktewater moeilijk (door lagere waterstanden of waterkwaliteit) of zelfs verboden wordt (door captatieverbod).

In de afgelopen droogteperiode hebben wij verspreid over Vlaanderen een 130-tal contracten afgesloten met landbouwers, fruittelers, groenaanleg, gemeentebesturen,... voor de ophaling van effluentwater.

Wij hebben een 50-tal RWZI's opgesteld voor ophaling van effluentwater waarvan ook een 9 in West-Vlaanderen (Oostende, Brugge, Woumen, Ieper, Roeselare, Waregem, Harelbeke, Knokke en Tielt). Knokke en Tielt werden als onbemande installaties extra opengezet en op de locaties Brugge, Woumen en Ieper werden de openingsuren uitgebreid met extra uren 's avonds en op zaterdag.

Wat de opgehaalde hoeveelheden betreft heb ik nog geen volledige cijfers maar in West-Vlaanderen waren vooral de locaties Ieper, Oostende en Woumen druk bevraagd.

9. IWVA

De drinkwatervoorziening is op geen enkel moment in het gedrag gekomen : dit is te danken aan de combinatie van hergebruik/infiltratie dat al sedert 2002 operationeel is en de contracten met buurmaatschappijen voor waterlevering;

- De productie aan voldoende infiltratiewater is essentieel;
- Het piekverbruik lag hoog : voor het eerst sinds 2012 werd 20.000 m³/d overschreden en we registreerden het hoogste dag-verbruik sinds 2009;
- Eenmaal er voldoende regen was gevallen en we vermoeden dat daardoor een deel regenputten terug waren gevuld, is het dag-verbruik gestabiliseerd;
- De oproep om spaarzaam om te gaan met drinkwater is een goede zaak om de mensen extra bewust te maken.

10. Departement Landbouw & Visserij

Vaststellingen:

- Droogte en droogte zijn twee, de ene droogteperiode is de andere niet, de impact en gevolgen zijn dan ook verschillend. Dit toont net aan dat een gedifferentieerde en aanpak dicht bij de bron belangrijk is
- Eensluitende communicatie over de maatregelen blijft essentieel, vandaar dat de aanpak vanuit de gouverneurs vrij goed functioneert
- Coördinatie en afstemming over de waterbeheerders heen is cruciaal

Aandachtspunten:

- Voor de duidelijkheid bij communicatie wordt gemakkelijk gewerkt met algemene bepalingen, terwijl een meer gebiedsgerichte aanpak gelinkt aan de praktijkomstandigheden en realiteit een werkbaarder gegeven vormt en meer draagvlak creëert
- Het is jammer vast te stellen dat het waterschaarsteoverleg genegeerd werd door de dag voorafgaand aan een overleg maatregelen te communiceren die vervolgens nog in een politiebepaling opgenomen moeten worden (blauwalgen kanaal Roeselare-Leie).
- Het uitvaardigen van maatregelen eerder op gevoel dan op wetenschappelijke basis zorgt ook voor verdere perceptie dat dit ook de waarheid is. Als voorzorgsprincipe kan ik dit begrijpen, maar er is duidelijk nood aan bijkomende onderbouwingen om beslissingen te staven (vb irrigatieverbod tijdens dag, blauwalgen en irrigatie, ...)
- Mogelijkheden van meer gebiedsgerichte maatregelen bekijken. Moeilijker in communicatie, maar wel efficiënter in de praktijk en meer opties voor land- en tuinbouw.
- Communicatie centraal laten verlopen en altijd alle leden van waterschaarsteoverleg informeren. Vb opheffing van captatieverbod vorige week werd al verspreid via diverse kanalen, zonder een centrale communicatie
- Captatieverbod en irrigatieverbod zijn verschillende items. Telers met eigen waterbron of in toekomst met irrigatienetwerk (regio Ardoonie) zijn beperkingen in irrigatie maatregelen die impact hebben op bedrijfsvoering.

11. Boerenbond

Inzetten op waterbuffering:

Voluit investeren in technieken en maatregelen om water meer en beter op te slaan in periodes van te veel aan water om dit gestockeerde water dan in te zetten om droge periodes zo veel als mogelijk te kunnen overbruggen. (provincie / polders / particulieren / lokale overheden)

- Op bedrijfsniveau

Stimuleren van maximale opvang en (her)gebruik van regenwater, spoelwater, koelwater,...
Om dit zo breed mogelijk uit te rollen vragen wij aan de vergunningverlenende overheden infrastructurele aanvragen in deze zin soepeler goed te keuren.

- Op collectief niveau – gebiedsgerichte aanpak

- o De aanleg van kleine waterbuffers en –opvangbekkens die niet alleen een bijdrage leveren aan de landbouwsector in tijden van droogte, maar kan anderzijds bij overvloedige regens bijkomende buffering van overtollig water betekenen en in die zin een bijdrage leveren aan de maatschappij. Wij vragen daarom dat de VLM dit prioritair opneemt bij elke project rond landinrichting en ruilverkaveling. Ook de gemeenten en provincies zouden dit systematisch moeten opnemen in hun werking. Dit zou aandachtspunt moeten zijn bij de uitvoering van gemeentelijke erosiebestrijdingsplannen waar dit van toepassing is.
- o Een ‘slim’ beheer van de kleine waterlopen. Naast een goede ruiming van grachten en kleine beken (om de wateropvangcapaciteit te maximaliseren) kan door middel van het aanbrengen van stuwtjes de wateropvang geoptimaliseerd worden. Het beheer hiervan kan door middel van lokale beheersovereenkomsten. (dit voor niet vlakke gebieden) .
- o Uitwerken van clusters en samenwerkingsverbanden. (Provincie / POM / Vlakwa enz zouden hier voor een contacten moment kunnen zorgen.)
Heel wat industrieën hebben grote hoeveelheden kuis-, spoel- en koelingswater ter beschikking. Via samenwerkingsverbanden cfr. Ardo kunnen hier win-win's uit ontstaan.
Hoe kunnen we dergelijke zaken stimuleren?
 - inbrengen in contractuele relaties;
 - toekomstige voorwaarde in milieuvergunning van verwerkende bedrijven;
 - ook behoefte om tijd te overbruggen: waswater ontstaat bij oogst, terwijl bevoeiingswater nodig is voor volgende teelt;
 - ook aandacht voor fyto-sanitaire en hygiëne (geur) problematiek

1. Efficiënt watergebruik

- Gebruik van water op bedrijfsniveau optimaliseren
In dit kader kan een financiële ondersteuning van het laten uitvoeren van een adviserende wateraudit op individueel bedrijfsniveau worden aanbevolen. De wateraudit zou hierbij kunnen uitgebreid worden met advies om bedrijven robuuster te maken tegen droogte. Vb aanpassing teeltplan, vermijden teeltrisico's door teeltcombinaties,
- Deze adviserende wateraudit zou ook uitgewerkt worden voor niet landbouwbedrijven.

2. Investeren in onderzoek

- Onderzoek naar het verder optimaliseren van watergift
 - o Stimuleren van precisie-bevloeiing: druppeldarmen (zeker voor kapitaalsintensieve teelten: groenten, aardappelen, ...)
 - o Watergift afstemmen op droogtesensoren naar analogie met de ziektedruksensoren van gewasbeschermingsmiddelen.
 - o ...

- Onderzoek naar meer klimaatbestendige rassen (droogte/nat/wind)
- Onderzoek naar ander bodemgebruik
 - o Verder onderzoek naar een meer bodemgerichte landbouwpraktijk.. Bijkomende koolstofopslag en waterretentiecapaciteit kunnen hierbij hand in hand gaan.
 - o Experimenteren met aanbrengen van mulch-lagen om verdamping uit de bodem tegen te gaan (ook positief effect op organische stof)

- Meer kennis rond voor-en nadelen peilgestuurde drainage
- Meer kennis om verdamping van open water tegen te gaan.

12. INAGRO

Evaluatie droogteaanpak 2018

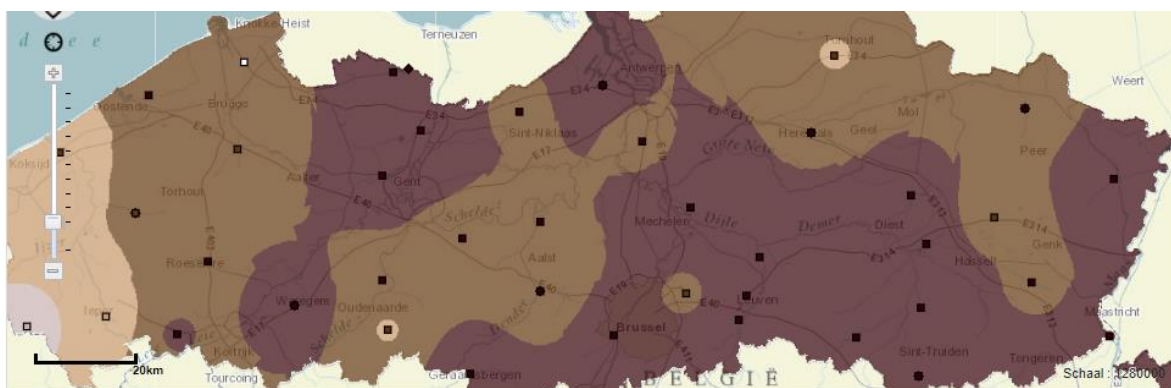
Captatieverbod in West-Vlaanderen

Tijdens het eerste droogte-overleg is er resoluut gekozen voor duidelijkheid. Geen gesukkel meer met polders wel en niet, de ene kant van de straat wel en de andere niet. Het voordeel van deze keuze is dat er vanuit de landbouwsector relatief weinig vragen kwamen. Het verbod was duidelijk. Het is evenwel naar mijn aanvoelen een foute keuze geweest om op 17 augustus dit verbod niet op te heffen; zeker niet in het deel van de provincie die toen toch al wat neerslag had gekregen (o.a. regio Ieper – Poperinge). Er was toen oppervlaktewater aanwezig (wat ook zo werd meegegeven door de provinciale dienst waterlopen) en het waterniveau in de beken was op dat moment niet lager dan wat er normaal te verwachten is. Ook EC-waarden lagen binnen aanvaardbare grenzen. Er was naar mijn aanvoelen geen (lokale) crisissituatie meer. Door de crisismaatregel niet op te heffen wordt op deze manier de perceptie gecreëerd dat er ieder jaar in augustus/september wel een captatieverbod zal komen.

Illustratief : www.waterinfo.be – 6 september 8.30 uur

Actuele droogte

Droogtevoorspelling 10 dagen

En er was inderdaad geen irrigatienood in die regio's waar reeds voldoende neerslag gevallen was, maar het was voor de landbouwsector wel hét moment om private bekkens te kunnen aanvullen om zo beter gewapend te zijn tegen eventuele nieuwe barre tijden in september/oktober.

We hebben vorig jaar gemopperd over het feit dat er enkel maatregelen waren in de provincie West-Vlaanderen ondanks ook droge toestanden elders in Vlaanderen. Het was naar mijn aanvoelen een even krachtig signaal geweest was het captatieverbod op 17/08 ten dele opgeheven; want toen was onze provincie ten dele minder droog dan de rest van Vlaanderen. Ik vermoed dat Vlaanderen zal voorstellen om (ten dele) het verbod op te heffen bij een volgend overleg en dat West-Vlaanderen dan maar zal volgen...

Vlaanderen als dirigent

Naar mijn aanvoelen werd de droogte-crisis dit jaar vooral vanuit Vlaanderen gedirigeerd. Hun – al dan niet bedoelde – zeer verwarrende communicatie (of toch voor een buitenstaander), zorgde ervoor dat een discussie op provinciaal niveau eigenlijk niet meer nodig was en dat beslissingen al vast lagen (en in een voorvergadering werden geformuleerd) voorafgaand aan het overleg.

Ook de perscommunicatie vanuit de Vlaamse waterweg rond de blauwalgen zorgde ervoor dat er geen nuances meer mogelijk waren. Hoe komt het trouwens dat blauwalgen stoppen aan de provinciegrens in Beernem? En waarom enkel beperkingen voor waterrecreatie en landbouwtoepassingen. De perceptie is er alvast dat er geen beperkingen nodig waren voor andere (industriële) toepassingen?

Wat wordt onze rol volgend jaar? Geen rol meer en wordt straks alles vanuit Brussel gedirigeerd? Aansturen op een provinciale en gebiedsgericht actieradius lijkt toch wel noodzakelijk.

Genomen maatregelen : duidelijkheid vs. onhaalbaarheid

Bij het uitvaardigen van het irrigatieverbod overdag werd er geen onderscheid gemaakt. Het was voor bv. aardbeitelers (die in die periode net overgaan tot het stekken) onhaalbaar om zich hieraan te houden. Het is begrijpelijk dat voor de eenvoud van handhaving er geen uitzonderingen worden toegestaan en er is ook wel samen naar een oplossing gezocht, maar het zou goed zijn om dit in de toekomst op voorhand in beeld te krijgen. Dit kan bv door het vooraf bevragen van de sector (die dan geïnformeerd naar het overleg kan komen). Op die manier moet het mogelijk zijn om bij het uitvaardigen van maatregelen direct ook afwijkingen/oplossingen aan te bieden.

Veehouderij vs. groententeelt/akkerbouw

Het is een vaststelling dat de waterbeschikbaarheid voor vee bij grasweiden in de polder heel erg belangrijk is; zeker in vergelijking met het belang dat hieraan gehecht wordt in andere gebieden waar veehouders in droge periodes ook soms water moeten transporteren naar weides. Bovendien is er het feit dat ook in de polder steeds meer irrigatiebehoefte teelten (aardappelen en groenten) groeien.

Watercoördinator

Ik had verwacht dat Bart Debussche als watercoördinator een belangrijkere rol kon spelen in ons provinciaal overleg. Het is mijn aanvoelen dat hij bv kon gevraagd zijn om een (wetenschappelijke) toelichting te geven op het provinciaal overleg over:

- Dag of nacht beregening : wat zegt de wetenschappelijke literatuur over het verdampingseffect van planten bij beregenen over dag vs 's nachts.
 - Blauwalgen en de geproduceerde toxines : gevaar bij gebruik van irrigatie of niet
- Op basis van deze toelichting en een korte discussie tijdens het overleg zou dan een standpunt kunnen ingenomen worden.

Vlaamse droogtecommissie en afschakelplan

Wellicht wordt op vandaag op Vlaams niveau gewerkt aan een afschakelplan. Wie volgt dit op in onze provincie? Welke impact is er te verwachten voor de landbouwsector? In welke mate wordt er bij het opstellen van dit afschakelplan rekening gehouden met de atypische situatie van West-Vlaanderen die toch wel dé landbouwprovincie is bij uitstek. De impact van een Vlaamse regelgeving kan voor onze provincie een gans andere impact hebben dan in andere regio's.

Verhogen van kennis

Voorstel om tegen een volgende droogte-crisis een beeld te krijgen over:

- Effect van dag- vs nachtirrigatie : verdamping door plant, verdamping waterdruppel tijdens beregening, ...
- Blauwalgen en de geproduceerde toxines:
 - Welke waardes werden gemeten?
 - Vanaf welke drempelwaardes zijn deze toxines gevaarlijk wanneer er beregend wordt?